

Regnskap og noter 2009

SpareBank 1 Gruppen

Innhold

Resultatoppstilling	
Utvidet resultatoppstilling	
Balanseoppstilling	
Kontantstrømoppstilling	
Egenkapitaloppstilling	
Note 1	Generell informasjon
Note 2	Regnskapsprinsipper
Note 3	Finansiell risikostyring
Note 4	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
Note 5	Endringer i konsernstruktur/vesentlige transaksjoner
Note 6	Segmentinformasjon
Note 7	Netto premieinntekter forsikring
Note 8	Netto provisjonsinntekter
Note 9	Inntekter og kostnader fra finansielle eiendeler og gjeld
Note 10	Netto inntekter investering eiendom
Note 11	Andre inntekter
Note 12	Driftskostnader
Note 13	Eierstruktur
Note 14	Goodwill
Note 15	Immaterielle eiendeler
Note 16	Investeringer i konsernselskaper - morselskapet
Note 17	Investeringer i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper
Note 18	Eiendom, anlegg og utstyr
Note 19	Andre eiendeler
Note 20	Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelse
Note 21	Verdsettelseshierarki
Note 22	Verdipapir virkelig verdi
Note 23	Finansielle derivater
Note 24	Verdipapirer tilgjengelig for salg
Note 25	Obligasjoner målt til amortisert kost
Note 26	Virkelig verdi på finansielle instrumenter målt til amortisert kost
Note 27	Investeringseiendommer
Note 28	Utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner
Note 29	Tap på utlån og garantier
Note 30	Kreditteksponering for hver interne risikorating
Note 31	Maks kreditteksponering
Note 32	Gjenværende kontraktsmessig løpetid på forpliktelse
Note 33	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån og premieinntekter
Note 34	Markedsrisiko knyttet til valutarisiko
Note 35	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
Note 36	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner
Note 37	Ansvarlig lånekapital
Note 38	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir
Note 39	Kapitaldekning
Note 40	Fordring på reassurandør
Note 41	Fordring på forsikringstaker
Note 42	Forsikringsforpliktelse i SpareBank 1 Livsforsikring AS
Note 43	Forsikringsteknisk resultat og avsetning i SpareBank 1 SkadeforsikringAS
Note 44	Gjeld vedrørende gjensidig forsikring
Note 45	Forsikringsrisiko SpareBank 1 Livsforsikring AS
Note 46	Forsikringsrisiko SpareBank 1 Skadeforsikring AS
Note 47	Lønn og annen godtgjørelse
Note 48	Pensjoner
Note 49	Antall ansatte og årsverk
Note 50	Skatt
Note 51	Andre forpliktelse
Note 52	Oppkjøp av virksomhet
Note 53	Hendelser etter balansedagen, tvistesaker
Note 54	Konsern uten Bank 1 Oslo AS
	Erklæring fra styret
	Generell informasjon

Resultatregnskap for SpareBank 1 Gruppen

Morselskap			Konsern		
2009	2008	NOK 1 000	Note	2009	2008
-	-	Brutto premieinntekter forsikring		7 556 607	7 527 219
-	-	- avgitt reassurans		488 185	547 026
-	-	Netto premieinntekter forsikring	7	7 068 422	6 980 193
31 437	38 652	Renteinntekter		1 066 328	1 479 838
63 318	106 419	Rentekostnader		798 280	1 254 228
-31 881	-67 767	Netto renteinntekter	9	268 049	225 610
-	-	Provisjonsinntekter		855 270	902 669
-	-	Provisjonskostnader		752 100	858 383
-	-	Netto provisjonsinntekter	8	103 170	44 286
-	-	Netto inntekter fra finansielle instrumenter	9	2 443 931	-2 476 165
18 245	21 088	Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9	48 046	51 002
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	9	3 362	-142 652
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	9	271 779	296 258
-	-	Netto inntekter investeringseiendommer	10	306 848	300 958
203 442	1 099 244	Utbytte og konsernbidrag fra datterselskaper		-	-
-	330	Andre inntekter	11	324 887	149 046
189 807	1 052 895	Sum inntekter		10 838 494	5 428 534
-	-	Forsikringsytelser og erstatninger		7 013 788	4 564 083
-	-	Reassurandørens andel av erstatninger		-331 006	-455 743
-	-	Til/(fra) kursreguleringsfond i livsforsikring		327 145	-336 076
-	-	Midler tilført forsikringskunder i livsforsikring		170 766	-
-	-	Avsetning til tilleggsavsetninger		127 918	-
-	-	Tap på utlån, garantier mv	29	123 168	65 057
21 850	18 283	Driftskostnader	12	2 077 123	1 766 318
31 718	29 115	Avskrivninger og nedskrivninger	14, 15, 18	124 317	544 967
3 261	763	Andre kostnader		11 226	31 120
56 829	48 161	Sum kostnader		9 644 445	6 179 726
132 978	1 004 734	Driftsresultat		1 194 049	-751 192
-	55 081	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	17	-386	19 636
132 978	1 059 815	Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad		1 193 663	-731 557
115 731	162 057	Skattekostnad	50	294 020	126 183
17 247	897 757	Årsresultat etter skatt		899 643	-857 740
Årsresultatet tilordnes:					
		Kontrollerende interessens andel		909 115	-858 000
		Ikke kontrollerende interessens andel		-9 472	260
		Resultat per aksje i hele kroner		505	-549
		Utvannet resultat per aksje i hele kroner		510	-549

Utvidet resultat for SpareBank 1 Gruppen

Konsolidert oppstilling over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer

Konsern

NOK 1 000	2009	2008
Resultat fra resultatregnskapet	899 643	-857 740
Estimatavvik i pensjonsavtalen	-9 477	-236 613
Revaluering eiendom	1 595	3 623
Justering av forsikringsforpliktelse	-819	-
Verdiendring aksjer tilgjengelig for salg	-594	-
Skatt	2 436	65 237
Totalt regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer	892 784	-1 025 493
Andel kontrollerende interesse	902 256	-1 025 493
Andel ikke kontrollerende interesse	-9 472	-

Morselskapet

NOK 1 000	2009	2008
Resultat fra resultatregnskapet	17 247	897 757
Estimatavvik i pensjonsavtalen	-12 567	-37 542
Skatt	3 519	10 512
Totalt regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer	8 199	870 727

Balanse for SpareBank 1 Gruppen

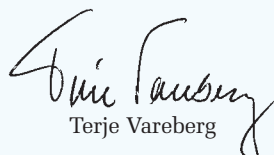
Morselskap			Konsern		
31.12.09	31.12.08	NOK 1 000	Note	31.12.09	31.12.08
EIENDELER					
101 933	98 265	Eiendel ved utsatt skatt	50		82 753
-	-	Goodwill	5, 14, 52	760 486	703 988
-	-	Andre immaterielle eiendeler	15	63 880	113 819
5 042 709	4 744 444	Investering i datterselskaper	16	-	-
18 000	119 968	Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert selskap	17	120 553	192 756
76 955	78 282	Eiendom, anlegg og utstyr	18	526 991	520 961
-	-	Fordring på reassurandør	40	1 150 842	1 099 962
-	-	Fordring på forsikringstaker	41	1 108 015	1 086 763
193 758	145 230	Andre eiendeler	19	482 731	285 152
-	-	Investeringseiendommer	27	4 690 887	4 660 949
-	-	Obligasjoner holdt til forfall	20, 25, 26, 31	5 020 382	5 140 440
-	-	Obligasjoner til amortisert kost	20, 25, 26, 31	764 626	792 286
15 335	153	Verdipapirer – tilgjengelig for salg	20, 21, 24, 31	42 944	30 349
250 000	300 000	Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	20, 21, 26, 28, 31, 33	21 280 928	20 250 569
-	-	Verdipapirer til virkelig verdi	20, 21, 22, 31	23 938 155	19 096 439
-	-	Finansielle derivater	20, 21, 23	220 787	191 477
101 198	752 377	Bankinnskudd og kontanter	20, 26	1 294 653	2 151 847
5 799 888	6 238 718	SUM EIENDELER		61 466 859	56 400 511
EGENKAPITAL OG GJELD					
2 609 496	1 809 496	Innskutt egenkapital		2 609 496	1 809 496
-	924 000	Vedtatt innskutt egenkapital, ikke registrert		-	924 000
822 945	1 375 944	Opptjent egenkapital		2 588 291	2 211 791
-	-	Verdireguleringsfond		65 221	66 048
-	-	Minoritetsinteresser		30 300	42 825
3 432 441	4 109 440	Sum egenkapital		5 293 308	5 054 160
683 892	684 049	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	20, 26, 32, 37	1 769 568	1 335 074
-	-	Kursreguleringsfond		327 145	-
-	-	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	42	20 843 433	18 892 333
-	-	Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	43	6 821 960	6 538 701
103 318	90 488	Netto pensjonsforpliktelser	48	460 453	478 343
-	-	Forpliktelse ved utsatt skatt	50	155 643	-
-	-	Betalbar skatt	50	137 653	32 881
500 531	501 062	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20, 21, 26, 32, 38	6 880 478	5 962 310
-	-	Gjeld vedrørende gjenforsikring	44	95 123	83 688
-	-	Finansielle derivater	20, 21, 23	219 064	236 590
578 005	342 625	Andre forpliktelser	51	1 004 101	782 480
501 700	511 053	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	20, 21, 26, 32, 36	17 458 930	17 003 952
5 799 888	6 238 718	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		61 466 859	56 400 511

Oslo, 23. mars 2010

Harry Konterud
STYRETS LEDER

Bjørn Engaas

Hans Olav Karde

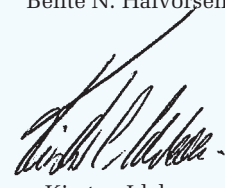

Terje Vareberg

Finn Haugan

Bente N. Halvorsen

Knut Bekkevold

Venche Johnsen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

Kontantstrømoppstilling

Morselskapet			Konsernet		
2009	2008	NOK 1 000	Note	2009	2008
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER					
17 247	897 757	Årsresultat etter skatt		899 643	-857 740
-	55 081	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	17	-386	19 636
31 718	29 115	Avskrivninger og nedskrivninger	15, 18	124 317	544 967
-	-	Verdiregulering investeringseiendommer	27	18 077	27 966
-	-	Tap på utlån/garantier	29	123 168	65 057
-	-	Reduksjon/(økning) fordring på reassurandør	40	-50 880	-132 035
-50 000	-	Økning av utlån til kunder	28, 29	-1 153 527	-2 510 124
100 000	-	Reduksjon av utlån til kunder	28	-	-
-	-	Endring i forsikringstekniske avsetninger		2 561 504	-1 458 911
-68 660	256 382	Endring i andre tidsavgrensingsposter		286 627	283 759
-9 353	-70 063	Økning/(reduksjon) fra innskudd og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	36	454 978	1 931 314
20 952	1 168 272	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		3 263 521	-2 086 111
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER					
-	-100 000	Økning av verdipapirer til virkelig verdi og justering for verdiendring	22, 23	-4 871 025	-
-	-	Reduksjon av verdipapirer til virkelig verdi	22	-	2 166 802
-	-	Økning av verdipapirer som holdes til forfall		-	-1 509 520
-	-	Reduksjon av verdipapirer som holdes til forfall	26	147 718	-
-	-889 379	Økning av verdipapirer tilgjengelig for salg	24	-12 595	-
203 384	35 519	Reduksjon av verdipapirer tilgjengelig for salg		-	91 123
-218 566	-	Utbetaling av konsernbidrag *)		-	-
-	-	Tilgang investeringseiendommer	27	-48 015	-172 294
-32 949	-38 725	Økning/(reduksjon) av egne eiendom anlegg og utstyr	18	-67 128	-68 622
-48 131	-992 585	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-4 851 045	507 489
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER					
-	-	Innbetalinger av ansvarlig lånekapital	37	535 100	-
-	-	Utbetalinger ved tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	37	-100 000	-
176 000	924 000	Innbetalinger av ny egenkapital		176 000	924 000
-800 000	-450 000	Utbetaling av eksternt utbytte		-800 000	-450 000
-	-	Økning av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	3 064 699	1 891 821
-	-	Reduksjon av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	-2 145 469	-
-624 000	474 000	Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		730 330	2 365 821
-651 179	649 687	Netto kontantstrøm for perioden		-857 194	787 199
752 377	102 691	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 01.01.		2 151 847	1 364 648
101 198	752 377	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 31.12.	20, 26	1 294 653	2 151 847

*) Utbetaling av konsernbidrag som er ført som en økning av investering i datter. Annen avgitt og mottatt konsernbidrag er ført over resultatet, og er ikke presentert på denne linjen.

Egenkapitaloppstilling

Morselskapet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.07		1 562 400	247 096	955 217	2 764 714
Årsresultat		-	-	897 757	897 757
Estimatavvik pensjon		-	-	-27 030	-27 030
Utbetalt utbytte		-	-	-450 000	-450 000
Innbetalt aksjekapital		184 323	737 292	-	921 615
Vedtatt, ikke registrert, ikke innbetalt aksjekapital		477	1 908	-	2 385
Egenkapital per 31.12.08		1 747 200	986 296	1 375 944	4 109 440
Årsresultat		-	-	17 247	17 247
Estimatavvik pensjon		-	-	-9 048	-9 048
Utbetalt utbytte		-	-	-800 000	-800 000
Kapitalforhøyelse		35 200	140 800	-	176 000
Kapitalnedsettelse		-	-300 000	300 000	-
Andre føringer direkte mot egenkapital	5	-	-	-61 199	-61 199
Egenkapital per 31.12.09		1 782 400	827 096	822 945	3 432 441

Konsernet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Verdireg. kontrollerte fond	Ikke kontrollerte interesse	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.07		1 562 400	247 096	3 661 246	68 486	1 792	5 541 019
Årsresultat		-	-	-858 000	-	260	-857 740
Estimatavvik pensjon		-	-	-170 362	-	-	-170 362
Revaluering eiendom etter IAS 16		-	-	-	-2 438	-	-2 438
Utbetalt utbytte		-	-	-450 000	-	-	-450 000
Innbetalt aksjekapital		184 323	737 292	-	-	-	921 615
Vedtatt, ikke registrert, ikke innbetalt aksjekapital		477	1 908	-	-	-	2 385
Tilgang minoritetsaksjonær		-	-	-	-	40 773	40 773
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	28 908	-	-	28 908
Egenkapital 31.12.08		1 747 200	986 296	2 211 791	66 048	42 825	5 054 160
Årsresultat		-	-	909 115	-	-9 472	899 643
Estimatavvik pensjon		-	-	-6 853	-	-	-6 853
Revaluering eiendom etter IAS 16		-	-	-	-827	-	-827
Utbetalt utbytte		-	-	-800 000	-	-	-800 000
Kapitalforhøyelse		35 200	140 800	-	-	-	176 000
Kapitalnedsettelse		-	-300 000	300 000	-	-	-
Avgang minoritetsaksjonær		-	-	-	-	-3 054	-3 054
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-25 761	-	-	-25 761
Egenkapital 31.12.09		1 782 400	827 096	2 588 291	65 221	30 300	5 293 308

Noter til regnskapet

NOTE 1 – GENERELL INFORMASJON

SpareBank 1 Gruppen konsern bestod 31.12.2009 av morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS samt de heleide datterselskapene; ODIN Forvaltning AS, Bank 1 Oslo AS inklusivt det heleide datterselskapet EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, SpareBank 1 Medlemskort AS, Sparebankutvikling AS og SpareBank 1 Finans Holding AS samt Argo Securities AS med en eierandel på 73,25 %. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS ble i 2009 etablert som et nytt underkonsern med de heleide datterselskapene Actor Fordringsforvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS og Actor Portefølje AS med det heleide datterselskapet Actor Verdigjenvinning AS. Aksjene i SpareBank 1 Factoring AS ble ervervet med regnskapsmessig virkning fra 1. april 2009. SpareBank 1 Gruppen AS' eierandel i Bank 1 Oslo AS ble med virkning fra 01.01.2010 solgt til SpareBank 1 bankene (90 %) og LO (10 %).

SpareBank 1 Boligkreditt AS eies av Bank 1 Oslo AS med 2,81 %, og inkluderes i konsernet som et tilknyttet selskap (TS) etter egenkapitalmetoden. Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA behandles også etter egenkapitalmetoden, og konsernets eierandel er på 17,74 %. I 2009 solgte SpareBank 1 Gruppen AS sin eierandel på 24,50 % i First Securities AS med virkning fra 30.06.2009.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø.

Konsernets hovedvirksomhet er salg av liv- og skadeforsikringsprodukter, fondsforvaltning og bankvirksomhet. Konsernets primærmarked er Norge.

Konsernregnskapet er endelig godkjent av generalforsamlingen og representantskapet den 30. april 2010. Generalforsamlingen er konsernets øverste organ.

NOTE 2 – REGNSKAPSPRINSIPPER

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet og morselskapets regnskap 2009 for SpareBank 1 Gruppen er satt opp i overensstemmelse med «International Financial Reporting Standards (IFRS)» samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger; Den faste tolkningskomité (SIC).

Konsernregnskapet er basert på historisk kost-prinsipp. Avvik fra dette gjelder finansielle derivater, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelse regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg. Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40.

Utarbeidelsen av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige estimater, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 4.

Årsregnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges pr 31.12.2009.

Nye og endrede standarder tatt i bruk av konsernet

Konsernet har i 2009 tatt i bruk følgende nye standarder og endringer:

- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures (endret). Endringen krever ytterligere opplysninger vedrørende måling av virkelig verdi og likviditetsrisiko, herunder opplysninger om hvilke verdsettelses-

metoder som benyttes ved måling av virkelig verdi. Endringen påvirker kun presentasjonen og ikke resultat per aksje.

- IAS 1 Presentation of Financial Statements (revidert). Den reviderte standarden krever at inntekts- og kostnadsposter som tidligere ble ført direkte i egenkapitalen nå skal presenteres i utvidet resultatregnskap. I egenkapitaloppstillingen vises transaksjoner med eiere og inntekts- og kostnadsposter for seg, begge fordelt per egenkapitalkategori som tidligere. Sammenligningstallene er endret slik at de er i overensstemmelse med revidert standard. Endringen påvirker kun presentasjonen og ikke resultat per aksje.
- IFRS 2 Share-based Payment (endret) er knyttet til innvinningsbetingelser og kanselleringer. Endringen klargjør at innvinningsbetingelsene er begrenset til tjeneste- og prestasjonsbetingelser. Andre betingelser ved aksjebasert betaling er ikke innvinningsbetingelser, men skal inkluderes i virkelig verdi på tildelingstidspunktet for transaksjoner med ansatte og andre som leverer lignende tjenester, og skal ikke påvirke antallet tildelinger som forventes innløst eller verdsettelsen av disse etter tildelingstidspunktet. Alle kanselleringer, enten utført av enheten eller av andre parter, skal følge samme behandling regnskapsmessig. Endringen har ikke vesentlig påvirkning på regnskapet.

Nye og endrede standarder som ikke er relevante for konsernet

- Låneutgifter knyttet til kvalifiserende eiendeler med oppstartstidspunkt 1. januar 2009 eller senere blir balanseført som en del av den aktuelle eiendelens anskaffelseskost. Dette følger av endringene i IAS 23 Borrowing Costs. Tidligere resultatførte konsernet alle låneutgifter. Sammenligningstallene er ikke endret i tråd med overgangsreglene. Konsernet har balanseført låneutgifter knyttet til egenutviklet programvare. Endringen har ikke vesentlig påvirkning på resultat per aksje.

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

I årsregnskapet for 2010 og senere vil følgende nye standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som er utgitt være obligatoriske. Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse for noen av disse.

- IFRIC 17 Distribution of Non-cash Assets to Owners. Fortolkningen regulerer regnskapsføring av nærmere definerte tingsutdelinger til eierne. IFRS 5 er også endret slik at eiendeler som skal deles ut klassifiseres som «holdt for utdeling» når de er tilgjengelig for utdeling i nåværende tilstand og utdelingen er svært sannsynlig. Endringen forventes ikke å ha vesentlig påvirkning på regnskapet.
- IAS 27 Consolidated and Separate Financial Statements (revidert). Etter revidert standard skal virkningen av alle transaksjoner med ikke-kontrollerende interesser føres i egenkapitalen når det ikke er endring i kontroll. Slike transaksjoner vil ikke lenger resultere i goodwill eller gevinster eller tap. Når kontroll opphører skal enhver gjenværende interesse i enheten måles til virkelig verdi, og gevinst eller tap resultatføres.
- IFRS 3 Business Combinations (revidert). Oppkjøpsmetoden for virksomhetssammenslutninger har blitt vesentlig endret. For eksempel skal alle vederlag ved kjøp av virksomhet regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Betingede vederlag klassifiseres normalt som gjeld og etterfølgende verdiendringer resultatføres. Konsernet kan for hvert enkelt oppkjøp velge om eventuelle ikke-kontrollerende interesser i det oppkjøpte selskapet skal måles til virkelig verdi eller kun til andel av nettoeiendelene eksklusive goodwill. Alle transaksjonskostnader skal resultatføres. Standarden anvendes for oppkjøp der oppkjøpstidspunktet er etter 1. januar 2010.
- IAS 38 Intangible Assets (endret). Standarden er endret for å presisere regnskapsføringen av immaterielle eiendeler anskaffet ved virksomhetssammenslutninger som er tett knyttet til øvrige

eiendeler eller som gjelder flere immaterielle eiendeler som er nært knyttet sammen. Endringen har ikke vesentlig påvirkning på regnskapet.

- IFRS 5 Measurement of non-current assets (or disposal group) classified as held-for-sale (endret). Endringen presiserer krav til tilleggsopplysninger knyttet til anleggsmidler (eller avhendingsgrupper) holdt for salg eller avviklet virksomhet. Standarden presiserer også at de generelle kravene i IAS 1 fortsatt gjelder, spesielt punkt 15 (dekkende fremstilling) og punkt 125 (kilder for estimeringsusikkerhet). Endringene forventes ikke å ha vesentlig påvirkning på regnskapet.
- IAS 1 Presentation of Financial Statements (revidert). Endringen presiserer at et potensielt oppgjør av en forpliktelse ved utstedelse av egenkapital ikke har betydning for klassifisering som kortsiktig eller langsiktig forpliktelse. Endringen tillater en forpliktelse å bli klassifisert som langsiktig (gitt at foretaket har en ubetinget rett til å utsette oppgjøret ved å overføre kontanter eller andre eiendeler minst 12 måneder etter balansedagen) til tross for at motparten kan kreve at foretaket når som helst må gjøre opp i aksjer.
- IFRS 2 (endret). Group Cash-settled and Share-based Payment transactions. Endringen innarbeider tidligere IFRIC 8 og IFRIC 11. Det gis i tillegg noe utvidet veiledning for klassifisering av konsern-utbetalinger som ikke var dekket av IFRIC 11. Endringene forventes ikke å ha vesentlig påvirkning på regnskapet.
- IFRS 8 Operating segments. Mindre endringer i teksten i standarden og i Basic of Conclusion, for å klargjøre at det er obligatorisk for et foretak å opplyse om mål for segmentets eiendeler kun dersom målet rapporteres til de øverste beslutningstakere. Endringen gjelder fra 1. januar 2010.
- IAS 36 Impairment of assets. Endringen klargjør at den største kontant-genererende enheten (eller grupper av enheter) som goodwill skal allokere til ved testing for verdifall er et driftssegment slik som definert i punkt 5 i IFRS 8 Operating segments (for eksempel for samling av segmenter med like økonomiske kjennetegn slik det henvises til i IFRS 8 punkt 12) Standarden anvendes for perioder som begynner 1. januar 2010.
- IFRS 9, Financial Instruments (gjelder for årsregnskap som starter på eller etter 1. januar 2013) erstatter målereglene i IAS 39 for finansielle eiendeler. Måling i IFRS 9 er bestemt av selskapets forretningsmodell og egenskapene til den enkelte finansielle eiendel. En finansiell eiendel måles til amortisert kost hvis målsetningen til selskapets forretningsmodell er å holde eiendelen for å motta kontraktsfestede kontantstrømmer og kontantstrømmene fra eiendelen kun representerer avdrag og renter på utestående beløp. Konsernet er ikke ferdig med å vurdere effektene av IFRS 9.
- IAS 24 Related Party Disclosures (revidert) (gjelder for årsregnskap som starter på eller etter 1. januar 2011). Endringen medfører lettelse i informasjonskravene knyttet til transaksjoner med offentlige nærstående parter. Selskapet har ikke offentlige nærstående parter. Endringen forventes ikke å ha effekt på de noteopplysningene som konsernet eller morselskapet skal gi fremover.
- IAS 32 Financial instruments: Presentation (endring) (gjelder for årsregnskap som starter på eller etter 1. februar 2010). Endringen innebærer at tegningsretter i emisjoner hvor tegningsrettigheter tildeles alle eksisterende eiere i forhold til hvor mye de eier før emisjonen og hvor tegningskursen er et fast beløp i valuta skal klassifiseres som egenkapital. Endringen forventes ikke å ha effekt på regnskapene til konsernet eller morselskapet.
- IFRIC 18 Transfers of Assets from Customers (gjelder for eiendeler overført fra kunder på eller etter 1. juli 2009, godkjent av EU for overføringer i årsregnskap som starter på eller etter 1. november 2009). IFRIC 18 krever at et selskap som mottar en eiendel fra en kunde skal vurdere hvorvidt eiendelen oppfyller definisjonen av en eiendel i rammeverket og i tilfelle balanseføre eiendelen til virkelig verdi. Inntektsføringen skal skje i samsvar med IAS 18. Fortolkningen forventes ikke å ha vesentlig effekt på regnskapet til konsernet eller morselskapet.
- IFRIC 19 Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments (gjelder for årsregnskap som starter på eller etter 1. juli 2010). IFRIC 19 klargjør den regnskapsmessige behandlingen når en reforhandling medfører at utestående forpliktelser konverteres helt eller delvis til egenkapitalinstrumenter. IFRIC 19 krever at det skal beregnes en gevinst eller tap ved reforhandlingen. Fortolkningen forventes ikke å ha en vesentlig effekt på regnskapet til konsernet eller morselskapet.

Presentasjonsvaluta

Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta). Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har en annen funksjonell valuta, er omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er regnet om til gjennomsnittskurs for året og balansen er regnet om til balansedagens kurs. Eventuelle omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen som egen post. Alle beløp er angitt i NOK tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

a) Datterselskaper

Konsernregnskapet omfatter SpareBank 1 Gruppen AS og alle datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter der SpareBank 1 Gruppen konsern har makt til å styre enhetens finansielle og operasjonelle strategi, normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og blir utelatt fra konsolideringen når kontroll opphører.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost ved oppkjøp måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler, overtatt gjeld og betingede forpliktelser overtatt eller pådratt regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, uavhengig av eventuelle minoritetsinteresser. Anskaffelseskost som overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterselskapet balanseføres som goodwill. Hvis anskaffelseskost er lavere enn virkelig verdi av netto eiendeler i datterselskapet, resultatføres differansen.

Vesentlige konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernselskaper er eliminert.

Transaksjoner med minoritetsinteresser behandles som transaksjoner med tredjepart. Ved salg av aksjer i datterselskap til minoritetsinteresser, resultatføres konsernets gevinst eller tap. Ved kjøp av aksjer i datterselskap fra minoritetsinteresser oppstår goodwill som forskjellen mellom vederlaget og andelen av regnskapsført beløp av netto eiendeler (eksklusive goodwill) av datterselskapet som kjøpes.

b) Tilknyttede selskaper

Tilknyttet foretak er foretak der selskaper i SpareBank 1 Gruppen konsern har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmeberettiget kapital. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost og deretter anvendes egenkapitalmetoden. Investeringer i tilknyttede selskaper inkluderer goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuell senere nedskrivinger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene sammen med andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet og virkning av eventuelle feil eller prinsippendringer. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ.

SpareBank 1 Gruppen AS eier 17,74 % av Sparebank Utvikling DA hvor de andre eierne i sistnevnte selskap er bankene i SpareBank 1-alliansen. Selskapet eide 24,50 % av First Securities AS. Selskapet ble solgt i 2009.

c) Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Gruppen gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres ved egenkapitalmetoden.

Bank 1 Oslo AS eier 2,81 % av SpareBank 1 Boligkreditt AS sammen med eierbankene til SpareBank 1 Gruppen.

Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper oppført i morselskapets regnskap

Investering i datterselskaper og tilknyttede selskaper er vurdert i henhold til kostmetoden. Dersom det finner sted en verdinédgang som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av aksjene. Foretatte nedskrivninger reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivninger ikke lenger er tilstede.

Segmentinformasjon

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til konsernets øverste beslutningstaker. Konsernets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter bankvirksomhet, livsforingsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, inkasso og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundærsegmentrapportering.

Utlån

Konsernets utlånsportefølje ligger i datterselskapet Bank 1 Oslo AS. Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring under regnskapslinjen «Netto verdiendring på finansielle eiendeler.» Renter og over/underkurs ved etablering av låneforholdet regnskapsføres som renter i samsvar med effektiv rentes metode og er klassifisert som renteinntekter i resultatregnskapet. Renterisikoen i fastrenteutlåne styres med renteswapper. Konsernet benytter seg ikke av sikringsbokføring i samsvar med IAS 39 for fastrenteutlån. Sikringen av disse lånene blir behandlet på porteføljenivå og kredittspread er hensyntatt i markedsevalueringen av det sikrede objektet og sikringsinstrumentet. Ettersom renteswappene regnskapsføres til virkelig verdi, gir bruk av virkelig verdi for fastrenteutlån mindre volatilitet i resultatregnskapet enn om konsernet hadde benyttet amortisert kost for disse utlåne. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Vurdering av verdifall på utlån

Konsernet vurderer pr 31.12 hvert år om det eksisterer objektive bevis på at verdien av et utlån eller gruppe utlån er redusert. Verditalp på et utlån eller gruppe av utlån er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert framtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse), og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av et utlån eller gruppe av utlån er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker.
- Mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter.
- Konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale forhold knyttet til låntakers økonomiske situasjon.
- Sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer.
- På grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen.
- Observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i framtidige kontantstrømmer fra en gruppe utlån siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke kan fullt ut identifiseres til et individuelt utlån i gruppen inkludert:
 - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen, eller
 - nasjonale og/eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen.

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for utlån. Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer (eksklusive framtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med utlånets siste fastsatte effektive rentesats. Bokført verdi av utlån reduseres ved bruk av en avsetningskonto, og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av utlån som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktmessige kontantstrømmene for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunktet for de historiske tapene, samt at effekter av tidligere forhold som ikke eksisterer i dag justeres.

Misligholdte/tapsutsatte

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i konsernets oversikter over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller ramme-kreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatt.

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar konsernet i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer.

Overtatte eiendeler regnskapsføres etter relevante regnskapsstandarder (normalt IAS 16, IAS 38, IAS 39 eller IFRS 5).

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte spesifiserte tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere tapsavsetninger resultatføres.

Kundefordringer factoring

Kundefordringer factoring vurderes på to måter. I tilfeller hvor factor ikke har overtatt kredittisikoen balanseføres som eiendel kun det forskudd som er utbetalt på overførte fordringer. I tilfeller hvor factor overtar kredittisikoen balanseføres ikke fordringene til et høyere beløp enn overtatt kredittisiko.

Verdipapirer og derivater

Konsernet har finansielle eiendeler i handelsporteføljen, frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultatet, utlån og fordringer, holde til forfall investeringer og verdipapirer tilgjengelig for salg. Hovedregelen er å klassifisere investeringer til virkelig verdi over resultatet, enten gjennom handelsportefølje eller frivillig kategorisering. Dette samsvarer med hvordan investeringene følges opp. Enkelte investeringer i obligasjoner/sertifikater plasseres likevel inn i kategoriene utlån og fordringer eller holde til forfall. Dette gjøres i tilknytning til transaksjonen.

Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er det tidspunkt konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet balanseføres første gang til virkelig verdi, med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Investeringer fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Holde til forfall investeringer regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metoden.

a) Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet.

Denne kategorien har to underkategorier: finansielle eiendeler holdt for handelsformål, og finansielle eiendeler som ledelsen ørmerker til virkelig verdi over resultatet. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger, eller dersom ledelsen velger å klassifisere den i denne kategorien når det er gitt åpninger for det i regelverket. Derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter klassifiseres som holdt for handelsformål.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som «finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet», inkludert utbytte, medtas i resultatregnskapet under «Netto inntekt fra finansielle investeringer til virkelig verdi» i den perioden de oppstår.

b) Verdipapirer tilgjengelig for salg

Verdipapirer tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Verdipapirer som er klassifisert i denne kategorien, måles også til virkelig verdi, mens endringen i verdi fra inngående balanse føres mot utvidet resultat. Aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg i konsernet er ikke handlet aktivt i markedet.

c) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke er notert i et aktivt marked. Utlån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

d) Holdt til forfall investeringer

Holde til forfall investeringer er ikke-derivative finansielle eiendeler notert i et aktivt marked, med faste eller forutsigbare betalinger og faste forfall som konsernets ledelse har en positiv intensjon om å holde til forfall. Disse sertifikater og obligasjoner måles til amortisert kost ved en effektiv rente metode. Omtale av denne metoden er gitt under avsnittet om utlån.

e) Vurdering av nedskrivning

På hver balansedag vurderer konsernet om det finnes objektive indikatorer som tyder på verdiforringelse av enkelte eiendeler eller grupper av finansielle eiendeler. For aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, blir det samlede tapet, målt som differansen mellom anskaffelseskost og virkelige verdi fratrukket eventuelt tidligere resultatførte nedskrivninger, tatt ut av egenkapitalen og regnskapsført i resultatregnskapet. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter ført i resultatregnskapet reverseres ikke gjennom resultatregnskapet.

Tap ved verdifall på obligasjoner som holdes til forfall reverseres over resultatregnskapet dersom en senere økning av gjenvinnbart beløp objektivt kan relateres til en hendelse inntrådt etter at tapet ved verdifall ble innregnet i resultatregnskapet.

Gjenvinnbart beløp for investeringer i obligasjoner som holdes til forfall beregnes til nåverdien av forventede fremtidige kontantstrømmer, diskontert med sist fastsatte effektiv rentesats (dvs. den effektive rentesats som ble beregnet ved første gangs registrering av disse finansielle eiendelene).

Når verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, føres samlet verdiregulering som er ført i egenkapitalen over resultatet som gevinst eller tap fra investeringer i verdipapirer. Utbytte på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg føres over resultatet når konsernets rett til utbyttet er fastslått.

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på gjeldende kjøpskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger

markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskaps-spesifikk informasjon.

Obligasjoner som konsernet har intensjon om å holde til forfall, men som blant annet fordi de ikke er omsatt i et aktivt marked ikke oppfyller vilkårene for holdt til forfall porteføljer i IAS 39 er klassifisert under egen linje i balansen, «obligasjoner til amortisert kost.»

Derivater

Derivatene består av valuta- og renteinstrumenter samt instrumenter forbundet med strukturerte produkter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet på dato hvor kjøp av derivatet er inngått.

Sikringsbokføring

Datterselskapet Bank 1 Oslo AS benytter seg av regnskapsmessig sikring på innlån som vurderes til virkelig verdi.

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet, ved første gangs klassifisering og på løpende basis. Banken benytter virkelig-verdisikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Ved virkelig verdisikring blir sikringsinstrumentet målt til virkelig verdi, med verdendringer over resultatet. Gevinster og tap som er henførbare til den sikrede risikoen justerer sikringsobjektets balanseførte verdi, og innregnes i resultatet.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført beløp av goodwill vedrørende den solgte virksomheten. For senere nedskrivningstest blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler fra oppkjøpet hvor goodwill oppstod.

Forskning og utvikling

Utgifter til forskningsaktiviteter som utføres med forventning om å oppnå ny vitenskapelig eller teknisk kunnskap og forståelse, blir innregnet som kostnader i resultatregnskapet i den perioden de påløper.

Utgifter til utviklingsaktiviteter, hvor forskningsresultater er benyttet i en plan eller modell for produksjon av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller i prosesser, blir balanseført i den grad produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbare. Utgiftene som aktiveres inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av fellesutgiftene. Andre utviklingsutgifter blir innregnet i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Aktiverte utviklingskostnader føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall.

Lisenser

Lisenser har begrenset utnyttbar levetid og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av akkumulerte avskrivninger. Lisenser avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Edb-programmer

Standard edb-programvarer som oppfyller kriteriene for balanseføring føres til anskaffelseskost (inkludert utgifter til å få programmene operative), og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Egenutviklede programvarer følger i hovedsak samme prinsippene som beskrevet for Forskning og utvikling.

Utgifter til vedlikehold av programvare kostnadsføres etter hvert som de påløper. Utgifter direkte forbundet med utvikling av identifiserbar og unik programvare som eies av konsernet, blir balanseført som en immateriell eiendel når følgende kriterier er oppfylt:

- det er teknisk mulig å ferdigstille programvaren slik at den vil være tilgjengelig for bruk;
- ledelsen har til hensikt å ferdigstille programvaren og bruke eller selge den;

- det er mulig å bruke eller selge programvaren;
- det kan påvises hvordan programvaren vil generere sannsynlige fremtidige økonomiske fordeler;
- tilstrekkelige tekniske, finansielle eller andre ressurser er tilgjengelig for å ferdigstille og ta i bruk eller selge programvaren; og utgiftene kan måles pålitelig. Direkte utgifter omfatter personalkostnader for programutviklingspersonell og en andel av direkte tilhørende faste kostnader. Andre utviklingsutgifter som ikke oppfyller disse kriteriene blir kostnadsført etter hvert som de påløper. Utviklingsutgifter som er kostnadsført kan ikke balanseføres som en eiendel i senere perioder. Balanseført egenutviklet programvare avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Øvrige immaterielle eiendeler

I forbindelse med oppkjøp av virksomheter gjennomføres det merverdianalyser, og immaterielle eiendeler som identifiseres balanseføres i konsernet. Konsernet har identifisert merverdier knyttet til «earn-out» avtaler, merkenavn og kundekontrakter. Merverdiene er beregnet basert på historiske data som er fremskrevet, og justert for usikkerhet og deretter neddiskontert. Disse verdiene avskrives lineært over kontraktens gjennomsnittlige løpetid.

Etterfølgende utgifter

Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper.

Avskrivninger

Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubegrenset. Immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, har estimert levetid på mellom 2 og 10 år.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Varige driftsmidler

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, transportmidler og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet. Bygninger revalueres til virkelig verdi årlig. Verdivurderingen baserer seg på en intern verdivurderingsmodell beskrevet under investerings-eiendommer samt at verdsettelsen testes regelmessig mot eksterne takster. Bygninger avskrives i ettertid. Øvrige varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet.

Etterfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat, når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Balanseført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

En økning i balanseført verdi som følge av verdiregulering av bygninger føres over utvidet resultat og som verdireguleringsreserve. En nedregulering av tidligere balanseført verdiøkning på samme driftsmiddel føres tilsvarende. Hvert år overføres differansen mellom avskrivninger basert på driftsmidlenes verdiregulerte verdi (resultatførte avskrivninger) og avskrivninger basert på driftsmidlenes anskaffelseskost fra verdireguleringsreserven til opptjent egenkapital.

Driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller verdiregulerte verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger: 50 år

Maskiner, inventar og transportmidler: 3-10 år

Varige driftsmidler som avskrives vurderes for verdifall når det

foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

Investerings-eiendommer

Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investerings-eiendommer. Investerings-eiendommer vurderes til virkelig verdi. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet. Eiendommene vurderes individuelt basert på antatt fremtidig neddiskontert kontantstrøm. Avkastningskravet tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom. For å underbygge egne verdivurderinger er det i tillegg innhentet eksterne verdivurderinger av eiendommene. Beregningen av virkelig verdi oppdateres halvårlig. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investerings-eiendommer, presenteres særskilt i note 10 og 27.

Verdifall på ikke finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter og bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. Kassekreditt er presentert under linjen, «Innskudd fra og gjeld til kunder og kreditt-institusjoner».

Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden. Det beregnes utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Dersom utsatt skatt oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon, som ikke er en virksomhets sammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker regnskaps- eller skattemessig resultat, blir den ikke balanseført. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Ved vurdering av sannsynlighet vil historisk inntjening og forventede fremtidige marginer bli lagt til grunn.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig fremtid.

Det er ikke beregnet utsatt skatt knyttet til verdiendring av eiendommer eid i egne selskaper (SPE). Realisasjon av eiendommene vil i praksis være salg av aksjer eller andeler. Eventuelle gevinster eller tap ved realisasjon av aksjer eller andeler vil ikke være skattepliktig som følge av fritaksmetoden, og det er konsernets oppfatning at regnskapet gir best informasjonsverdi når utsatt skatt ikke oppføres på slike verdiendringer.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt skal motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt, og utsatt skattefordel og utsatt skatt gjelder inntektsskatt som ilegges av samme skattemyndighet for enten skattepliktig foretak eller forskjellige skattepliktige foretak som har til hensikt å gjøre opp forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt netto.

Langsiktige innlån

Lån førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån med faste renter vurderes til virkelig verdi over resultatet, mens lån med flytende rente måles til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over løpetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Pensjoner

Konsernet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til SpareBank 1 Livsforsikring AS.

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til forsikringsselskapet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere tilskudd hvis forsikringsselskapet ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Konsernets kollektive ytelsesbaserte ordningen sikrer medlemmene en pensjon på 70 % av lønn opp til 12G. Lønn utover 12 G er sikret gjennom en innskuddsbasert ordning. Den ytelsesbaserte ordningen ble lukket for nyansatte etter 01.05.2005.

I tillegg kommer forpliktelser som følger av Avtalefestet Førtdis Pensjon (AFP) og enkelte særskilte avtaler om førtdispensjoner og tilleggs-pensjoner.

Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med norsk 10 års statsobligasjonsrente på balansedagen med et tillegg for å hensynta relevant løpetid for forpliktelsene.

Aktuarielle gevinster og tap (estimativvik) som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuariemessige forutsetningene blir regnskapsført i oppstillingen over utvidet resultat i den perioden de oppstår.

Endringer i pensjonsplanens ytelser resultatføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret ytelse lineært over opptjeningsperioden.

Sluttvederlag

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes av konsernet før det normale tidspunktet for pensjonering eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til dagens arbeidstakere i henhold til en formell, detaljert plan som konsernet ikke kan trekke tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen diskuteres til nåverdi.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan telle med 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån kan telle med inntil 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, og hvor SpareBank 1 Gruppen ikke har plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke kan utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Kredittilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom SpareBank 1 Gruppens kjernekapitaldekning faller under 5 prosent eller samlet kapitaldekning faller under 6 prosent. Nedskrevene beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

Alle produktene i SpareBank 1 Livsforsikring er klassifisert som forsikringskontrakter.

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de forsikringsmessige avsetningene vurdert etter norske regler er tilstrekkelige. For å dokumentere dette må selskapet gjennomføre en tilstrekkelighetstest. SpareBank 1 Livsforsikring gjennomfører årlig en slik test. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringsmessige avsetninger for livsforsikring kan anvendes.

De forsikringsmessige avsetningene innenfor livsforsikring består av forsikringsfond og sikkerhetsfond. Forsikringsfondet omfatter premie-reserve, tilleggsavsetninger, premie- og pensjonsreguleringsfondet, erstatningsavsetninger og andre tekniske avsetninger.

Viktige forutsetninger og endringer i forsikringstekniske forhold:

Grunnlagsrenten vurderes til enhver tid etter renten på langsiktige statsobligasjoner, og i tråd med forskriften om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Grunnlagsrenten er p.t. 2,75 prosent for nye livsforsikringskontrakter tegnet fra og med 01.01.2006. For opptjente rettigheter i kollektiv pensjon er grunnlagsrenten 3 prosent for årene 2004–2005. For nye individuelle livsforsikringskontrakter i perioden 1994–2005 er grunnlagsrenten 3 prosent. For øvrig er grunnlagsrenten 4 prosent.

- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNH, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet. Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder, er innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv.
- Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra prinsippet om at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

Kursreguleringsfondet

Avsetning til kursreguleringsfondet tilsvarer netto urealiserte merverdier på finansielle eiendeler, med unntak av investering i eiendom, vurdert til virkelig verdi og som inngår i kollektivporteføljen til SpareBank 1 Livsforsikring AS. Netto urealisert verdi fastsettes ved en samlet vurdering av porteføljen.

Forsikringsmessige avsetninger skadeforsikring

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover for enkelte mindre forhold.

Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de forsikringsmessige avsetningene vurdert etter norske regler er tilstrekkelige, og ikke er ment å dekke framtidige skadeutbetalinger under framtidige kontrakter. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringstekniske avsetninger for skadeforsikring kan anvendes.

Kredittilsynet har utformet minstekrav for de ulike avsetningstypene, og det er foretatt avsetning til ikke-opptjent premie, erstatningsavsetning, sikkerhetsavsetning, reassuransavsetning og administrasjonsavsetning. Minstekravene innenfor premie- og erstatningsavsetningen er også oppfylt per bransje, og for sikkerhetsavsetningen per bransjegruppe.

Garantiavsetningen anses ikke som en forsikringsteknisk avsetning etter IFRS 4, og dette har vært konsernets holdning siden implementering av IFRS i 2005. Garantiordningen skal gi sikkerhet for at de sikrede etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalene. På bakgrunn av ny årsregnskapsforskrift for forsikring har konsernet omklassifisert natur-skadeavsetningen og administrasjonsavsetningen. Disse avsetningene oppfyller ikke gjeldsdefinisjonen etter IFRS og er således overført egenkapitalen med virkning fra 1. januar 2007.

Konsernet har vurdert administrasjonsavsetningen opp mot erstatningsavsetningen. I denne sammenhengen har det vært gjort beregninger av gjennomsnittlig behandlingstid for allerede inntrådte erstatningstilfeller. Beregningene viser at det er forsvarlig å styre erstatningsavsetningen med administrasjonsavsetningen, og konsernet har derfor styrket erstatningsavsetningen. Det er konsernets oppfatning at erstatningsavsetningene internasjonalt er høyere enn i Norge, men at det internasjonalt ikke er en administrasjonsavsetning. Styrking av erstatningsavsetningen er således i tråd med allerede internasjonal praksis.

Gjenforsikredes andel av forsikringstekniske avsetninger presenteres som en fordring i IFRS konsernregnskapet.

Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger når det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, og det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av overføring av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetninger vurderes ved hver balansedato og justeres for å reflektere oppdatert beste estimat.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsene vil komme til oppgjør ved å vurdere forpliktelser av denne typen under ett. Det gjøres derfor en avsetning selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til det enkelte forholdet kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en estimert risikofri rente som diskonteringsats før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjelden til amortisert kost, fastsatt ved bruk av effektiv rente metode. Leverandørgjeld og andre kortsiktige betalingsforpliktelser hvor effekten av amortisering er neglisjerbar, regnskapsføres til kost.

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner er vurdert i all hovedsak til amortisert kost. Noen mindre fastrenteinnskudd og utlån måles til virkelig verdi over resultatet.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler, og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på en effektiv rente metode. For utlån til kunder som føres til virkelig verdi inntektsføres renteelementet som renteinntekt, mens øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekt fra finansielle instrumenter. For innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner og gjeld til kredittinstitusjoner

som føres til virkelig verdi kostnadsføres renteelementet som rentekostnad, mens øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekt fra finansielle instrumenter. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

Renteinntekter på rentebærende instrumenter utenom utlånsporteføljen i Bank 1 Oslo klassifiseres som inntekt fra finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i SpareBank 1 Gruppens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

Inntekter fra utbytte

Utbytte resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamlingen, representantskapet og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring, og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag av skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

Utbytte

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital. Foreslått utbytte til morselskapets aksjonærer klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen. Fra og med det tidspunktet utbytte er vedtatt klassifiseres det som gjeld.

NOTE 3 – FINANSIELL RISIKOSTYRING

Rapportering av finansielle risikoforhold

Note 3 – finansiell risikostyring gir en beskrivelse av arbeidet med risikostyring i SpareBank 1 Gruppen. Vi presenterer her overordnet organisering, ansvar og formål for risikofunksjonen, ulike risikokategorier, modellverk samt arbeidet knyttet til risikoområdet. Det henvises til øvrig noteverk for kvantitative fremstillinger av de enkelte risikokategorier, samt sensitivitetsanalyser knyttet til disse. Henvisninger til spesifikke noter er gjort hvor dette er aktuelt.

Det er samtidig utarbeidet en egen rapport som er tenkt å dekke kravene gitt av del IX, kapittel 45 og 46, i kapitalkravforskriften (Pilar III), samt å dekke markedets økte krav til gjennomsiktighet og åpenhet vedrørende risikoforhold generelt. Det henvises til denne rapporten for en mer detaljert gjennomgang av kapital- og risikoforhold i konsernet, herunder en grundig gjennomgang av modell- og rammeverk for risikostyring i SpareBank 1 Gruppen AS, eksponeringen mot de ulike risikoklasser, samt utvikling i eksponering over tid. Rapporten går grundig gjennom både regulatorisk kapital og økonomisk kapital, som påkrevd i nevnte regelverk.

Organisering, ansvar og formål

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det er store forskjeller i de enkelte datterselskapers risikostruktur. Styret i hvert datterselskap har et selvstendig ansvar for risikostyring i eget selskap. Samtidig har avdeling risikostyring konsern et overordnet ansvar for å rapportere konsernets samlede risikobilde. Organisering, ansvar og roller i SpareBank 1 Gruppens risikostyring er nærmere beskrevet i SpareBank 1 Gruppens policy for risikostyring.

Formålet med risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen er å sikre soliditet og oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav, samt forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom en moderat risiko-profil kjennetegnet ved;

- en sterk risikokultur med høy bevissthet om risikostyring
- å tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- å ha tilstrekkelig kjernekapital ut fra valgt risikoprofil

Finansielle risikofaktorer

Konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko, som fordeler seg svært ujevnt mellom de enkelte datterselskapene. Finansielle risikofaktorer er markedsrisiko (inkludert renterisiko, aksjepriserisiko, valutarisiko, risiko knyttet til fall i eiendomsverdier), eierrisiko, kredittisiko, konsentrasjonsrisiko, forsikringsrisiko, reassuranserisiko, operasjonell risiko, forretningsrisiko og likviditetsrisiko. Nedenfor følger en definisjon av de ulike risikofaktorene.

Markedsrisiko

Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser, verdipapirkurser eller eiendom.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap, for eksempel knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

Kredittisiko

Risiko for at selskapets låntakere, mellomledd og reassurandører ikke klarer å innfri sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Gruppen. Kredittisiko inkluderer også risiko for endring i generelle kredittpriser, såkalt «spreadrisiko» og reassuranserisiko i forsikringselskaperne.

Konsentrasjonsrisiko

Risiko knyttet til store engasjementer, bransjekonsentrasjon og geografisk konsentrasjon i kreditt eller investeringsporteføljer.

Forsikringsrisiko/tegningsrisiko

Risiko knyttet til usikkerhet vedrørende hyppighet og kostnader for framtidige forsikringskrav, og risikoen for ekstreme hendelser (katastrofer).

Operasjonell risiko

Risiko som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko.

Likviditetsrisiko

Risiko for å ikke klare å refinansiere forpliktelsene og eventuelt finansiere økning i finansieringsbehovet uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko er risikoen for tap som følge av forandringer i eksterne forhold utenfor selskapets kontroll, som regulatoriske forhold, eller svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter (omdømmerisiko).

Strategi knyttet til bruken av finansielle instrumenter

Konsernet benytter finansielle instrumenter aktivt for å ta posisjoner og for å redusere risiko. Bruken av finansielle instrumenter er begrenset til instrumenter hvis risiko og markedsverdi lar seg måle og overvåke innenfor konsernets systemer for risikostyring og lønnsomhetsmåling. Instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes bare for sikringsformål eller dersom det ønskes fysisk oppgjør i underliggende eiendel / forpliktelse.

Kapitalstyring

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt en felles policy for risikostyring i konsernet, som er gjenstand for årlig revidering. Det er utarbeidet strategi, policy og rammer knyttet til de enkelte risikofaktorene i den enkelte juridiske enhet. Det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering i det enkelte selskap. Se også note 39 om kapitaldekning.

Risikojustert kapital

SpareBank 1 Gruppen beregner kapitalbehov basert på de ulike risikokategoriene. Risikojustert kapitalbehov beregnes for hvert datterselskap og for konsernet totalt. Statistiske metoder og faglige vurderinger, samt noe skjønn, er lagt til grunn i beregningene. Det er lite sannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig, og det oppstår derfor diversifiseringseffekter når alle risikokategoriene vurderes samlet. Risikokapital skal dekke de uventede tapene og skal for alle risikokategorier tilsvare 99,5 % av mulige tap med en tidshorisont på ett år.

Kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen må ha tilstrekkelig kapital for å dekke uventede tap. Konsernet er underlagt regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. Kapitalkravforskriften stiller i tillegg krav til at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til både risikoprofil og kvalitet på risikostyrings- og kontrollsystemer. Policy for kapitalstyring er gjenstand for årlig oppdatering og styregodkjenning, og er senest oppdatert og styregodkjent i mars 2009. Policy for kapitalstyring skal sikre at SpareBank 1 Gruppen har et egenkapitalnivå som er optimalt i forhold til definert risikotoleranse, risikoprofil og omfang av virksomheten.

SpareBank 1 Gruppen benytter risikojustert avkastning som et viktig økonomisk styringsparameter. I den kvartalsvise risikorapporten blir risikojustert avkastning rapportert for konsernet samlet, per datterselskap, og for personmarked og bedriftsmarked innen hvert datterselskap.

Oppfølging og styring av risikofaktorer

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningen er basert på en VaR-modell. En tilsvarende modell benyttes i oppfølgingen av hvert datterselskap, og hvert selskap i konsernet styrer og følger i tillegg opp egen risikoeksponering i henhold til egne modeller og rutiner. Her beskrives modell (VaR-modell) og definisjoner for beregning av den overordnede risiko i konsernet, samt faktisk eksponering per årsskiftet.

Tabellen under viser markedsrisiko basert på VaR modell.

Markedsrisiko 99,5%

	SpareBank 1 Gruppen konsern	
	2009	2008
MNOK		
Renterisiko	783	747
Egenkapitalrisiko	1 275	1 193
Valutarisiko	55	36
Risiko knyttet til eiendom	912	917
Diversifisering	-425	-410
Total markedsrisiko	2 599	2 482
Diversifisering i prosent	14,1%	14,2%

Forutsetninger for VaR-modell

Det er fattet vedtak i styret om at risikorapportering skal skje med et konfidensnivå på 99,5 %. Holdeperiode er på 12 måneder. Korrelasjonene er også beregnet ved tilsvarende metode som for fjoråret. Kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, avkastning på plasseringene samt rentegaranti er ikke tatt hensyn til.

Markedsrisiko beregnes på bakgrunn av formelen:

$$\text{VaR} = \text{Markedsverdi} * \sigma * \sqrt{T} * n_c$$

σ = Standardavvik aktivum

T = Holdeperiode.

n_c = Antall standardavvik gitt konfidensnivå (99,5 % ensidig konfidensnivå = 2,58)

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Risikoen oppstår hovedsakelig som følge av investering i rentepapirer, fra fastrenteutlån, ved funding i fastrentepapirer samt ved derivatbruk.

Value at Risk er gitt ved verdi av eiendel multiplisert med eiendelens sensitivitet til endringer i rente multiplisert med maksimal negativ renteendring gitt holdeperiode og konfidensnivå.

Obligasjonsporteføljen durasjonsvektes innenfor tidsintervallene (1–3 mnd), (3–12 mnd), (1–3 år), (3–5 år) og (> 5 år). Durasjonen gir uttrykk for hvert intervalls prissensitivitet i forhold til en renteendring. På bakgrunn av tidsserier på månedlige historiske renter tilbake til 1994 beregnes standardavviket til den absolutte renteutviklingen, det beregnes gjennomsnittlig renter for å tilpasse til intervallene.

På bakgrunn av durasjonsvektet eksponering, historiske rentebevegelser, holdeperiode og konfidensnivå blir VaR beregnet innenfor hvert tidsintervall, for deretter å bli summert opp til total VaR på rentepapirer.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Spreadrisiko er ikke inkludert i SpareBank 1 Gruppens VaR-modell, men inkluderes i beregninger etter kapitalkravforskriften. Det henvises til Pilar 3-rapport for ytterligere informasjon av spreadrisiko.

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på aksjer og andre egenkapitalinstrumenter som konsernet har investert i. I risikoberegningssammenheng benyttes en oppdeling i norske og internasjonale aksjer.

På bakgrunn av en norsk indeks og en verdensindeks beregnes historiske avkastningstall for norske og utenlandske aksjer separat tilbake til 1994. På bakgrunn av avkastningstallene beregnes standardavviket, som justeres for holdeperiode og konfidensnivå for deretter å multipliseres med eksponering innenfor de ulike egenkapitalklassene. Eksponering tilsvarer markedsverdi av aksjeporteføljen på balansedagen.

For å kunne ta utgangspunkt i volatiliteten i indeksene forutsetter vi en veldiversifisert portefølje av egenkapitalinstrumenter innenfor egenkapitalklassene, hvilket tilsvarer. Vi finner det rimelig å anta at porteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS er veldiversifiserte.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakurser. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaene.

På bakgrunn av historiske valutakurser beregnes volatilitet for de relevante valutsorter, hvilket gir grunnlag for å beregne risiko knyttet til eksponering, gitt et bestemt konfidensnivå.

Risiko knyttet til eiendom

Konsernets eiendommer er utsatt for risiko ved endringer i eiendomsmarkedet. Eiendomsporteføljens verdi er påvirket av mange faktorer, herunder den lokale økonomiske utviklingen, eiendommens beliggenhet, vedlikehold og konkurranse i det lokale eiendomsmarkedet.

Volatilitet knyttet til eiendom blir beregnet på bakgrunn av historisk utvikling i eiendomspriser i henholdsvis prisindeks for kontor- og forretningseiendommer hentet fra Statistisk sentralbyrå.

Hedgefond

Risiko knyttet til hedgefond blir beregnet på grunnlag av volatiliteten i en internasjonal hedgefondindeks. Risikoen beregnes i henhold til tilsvarende metode som aksjer.

Korrelasjon – Porteføljerisiko markedsrisiko

På bakgrunn av tidsseriene beregnes en korrelasjonsmatrise mellom de ulike aktivaklassene innenfor markedsrisiko. Korrelasjonene beregnes på bakgrunn av historikk tilbake til 1994, eller så langt tilbake det finnes data, basert på 12 måneders rullerende snitt. For å gjøre beregningene mer konservative, benyttes et gjennomsnitt av gjennomsnittet til korrelasjonene og høyeste korrelasjon i perioden. På bakgrunn av korrelasjonsmatrisen beregnes en kovariansmatrise som gir utgangspunktet for å beregne Value at Risk på den totale porteføljen.

Det henvises for øvrig til note 34 til 35 for ytterligere informasjon om markedsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap. SpareBank 1 Gruppen AS' eierrisiko i datterselskaper er knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

Kredittrisiko

Bank 1 Oslo

Konsernets kredittrisiko er først og fremst knyttet til Bank 1 Oslo AS, og utgjør den vesentligste risikokomponent i banken. Bank 1 Oslo AS er utfisjonert av SpareBank 1 Gruppen med virkning fra 1.1.2010, og er ikke inkludert i konsernet fra og med dette tidspunkt. Bank 1 Oslo AS er inkludert i konsernet per 2009.

Kredittrisikoen i Bank 1 Oslo AS styres gjennom bankens kredittstrategi, kredittpolitiske retningslinjer og bevilgningsreglementet.

Den overordnede styringen av kredittrisiko skjer gjennom bankens kredittstrategi. Denne revideres og fastsettes årlig av styret, i samsvar med konsernets overordnede risikostrategi. Bankens kredittstrategi fokuserer på risikosensitive måltall og rammer som er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte styrer bankens risikoprofil på kreditt. Dette gjøres i første rekke ved å knytte måltall og rammer opp til forventet tap, uventet tap og andelen i ulike risikogrupper.

Den daglige styring av kredittrisiko skjer gjennom konsernets kredittpolitiske retningslinjer. Disse revideres og fastsettes årlig av administrerende direktør. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgning. Styret delegerer fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutningen i låne- og kredittsaker. Administrerende direktør kan innenfor sine fullmakter videredelegere fullmakter. De delegerede fullmaktene er blant annet knyttet opp mot et engasjements forventede tap og dets risikoklassifisering.

SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS

Kredittrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS er relatert til pengemarkedsplasseringer (obligasjoner og sertifikater), eiendom og reassurans. Selskapenes styrer har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. I tillegg er det fastlagt minimumsnivå for kreditt-ratingen innenfor de ulike utstedergruppene. Det er gitt detaljerte regler vedrørende tillatt risikonivå på plasseringene i eget mandat til eksterne forvalter.

Det henvises for øvrig til note 30 og 31 for ytterligere informasjon om kredittrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS.

Konsentrasjonsrisiko

Det er konsentrasjonsrisiko i Bank 1 Oslo AS på kredittsiden. Konsentrasjonsrisikoen knytter seg til forhold, bransjeeksponering og størrelse på enkeltengasjementer. Konsentrasjonsrisikoen i banken knytter seg i all hovedsak til bedriftsmarkedsporteføljen. I bankens kredittstrategi er det

satt rammer for spredning på bransjer samt maksimal andel per bransje. Banken følger opp og rapporterer konsentrasjonen i enkeltbransjer jevnlig, og kvantifiserer dette i forbindelse med estimering av internt kapitalbehov (ICAAP).

Det vurderes å være liten konsentrasjonsrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS. Forsikringsporteføljen i SpareBank 1 Skadeforsikring AS anses å være relativt veldiversifisert gjennom et stort antall kunder, at forsikringene tegnes i ulike geografiske områder og flere ulike produkter. En konsentrasjonsrisiko i skadeforsikring er eksponering mot naturkatastrofer, men i Norge er denne svært begrenset gjennom deltakelse i Norsk Naturskadepool. Forsikringsbestanden i SpareBank 1 Livsforsikring AS er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert. Det er noe konsentrasjonsrisiko knyttet til livselskapets investeringsportefølje, i hovedsak mot finanssektoren.

Likviditets- og oppgjørskrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Hvert datterselskap har tilsvarende likviditetsstrategi, med tilhørende styrebehandling. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er i hovedsak knyttet til morselskapet og til Bank 1 Oslo AS, og vurderes som lav til moderat.

Beredskapsplan for kapitaldekning og likviditetsstyring er gjenstand for årlig oppdatering, og er senest oppdatert og styregodkjent i mars 2009. Beredskapsplanen søker å synliggjøre den overordnede likviditetsstyring i konsernet samt å identifisere og forklare hendelser som kan inntreffe og legge planer for å møte disse hendelsene. Beredskapsplanen gir også en klar beskrivelse av ansvarsfordeling. Hendelser som kan gi likviditetseffekter kan blant andre være:

- Identifiserte tap i datterselskaper som innebærer behov for kapitaltilførsel
- Likviditetsbuffer under målsatt nivå
- Tilbakekallelse av ukommiterte kredittlinjer

I beredskapsplanen for SpareBank 1 Gruppen er det lagt til grunn at selskapet skal ha nødvendig likviditetsbuffer til å dekke:

- 1 års løpende driftskostnader og renter
- Tilførsel av kapital tilsvarende 10 % av bokført egenkapital i hvert av datterselskapene

Kravet vedrørende den daglige likviditetsstyringen er at morselskapet til enhver tid har en likviditetsbuffer på 400 millioner kroner. Likviditetsbufferen skal bestå av bankinnskudd og omsettelige verdipapirer som er gjenstand for kontinuerlig omsetning. I tillegg kan likviditetsbufferen bestå av kommitterte kredittfasiliteter med en varighet på minimum 12 måneder. Betjening av løpende avdrag på lån samt forfall på lån legges ikke inn i likviditetsbufferen. Det forutsettes imidlertid at planlegging av refinansiering av lån foretas minimum 6 måneder før forfall.

Konserndirektør Finans og Stab/CFO har ansvar for å følge opp at likviditetsbuffer ligger innenfor målsatt nivå. Dersom likviditetsbufferen ligger mer enn 20 prosent under målsatt nivå skal det rapporteres til administrerende direktør. Det skal lages en plan for hvordan man så raskt som mulig kan komme opp på målsatt nivå for likviditetsbufferen. Denne planen skal legges fram for konsernledelsen. Kravene ihht. beredskapsplanen har vært overholdt i perioden, og likviditetssituasjonen i morselskapet anses som god.

Tilsvarende beredskapsplaner er etablert i banken. Banken gjennomfører minst kvartalsvise stresstester på likviditetsområdet som inngår i ledelse og styrerapportering. Stresstestene på likviditetsområdet viser en styrking gjennom året, med en vesentlig styrking gjennom siste kvartalet, og resultatene må anses som svært tilfredsstillende.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring AS

Forsikringsrisikoen for den enkelte forsikringskontrakt består av sannsynligheten for at forsikringstilfellet inntreffer, og av usikkerheten i størrelsen på utbetalingen. Usikkerheten på forsikringsrisikoen for en portefølje er påvirket av mange forskjellige faktorer, slik som lovendringer og rettsavgjørelser som har særlig betydning for personskadene.

Det er utarbeidet risikohåndbok som beskriver hvilke type forsikringsobjekter som selskapet aksepterer i sin portefølje, og hvor det foretas kontroller i forhold til overholdelse av dette. I tillegg er det i forsikrings-systemet innarbeidet automatiske kontroller for inntegning av ny portefølje. Det arbeides også med et automatisk system for oppfølging av konsentrasjon av forsikringsrisiko. Dette gjelder konsentrasjon av bygningsrisiko og følgeskader av branner og annet. Det foretas også kontroll og oppfølging av konsentrasjon på personskaderisiko og i andre kundeforhold. Det gjøres tilpasninger i reassuranseavdekningen i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

Forsikringsrisiko i SpareBank 1 Livsforsikring AS

SpareBank 1 Livsforsikring AS tilbyr i dag ulike spare-, pensjons- og forsikringsprodukter. Livselskapet har gjennom produktene etablert forpliktelser overfor kundene som gir opphav til ulike typer risiko for selskapet. Spareproduktene som tilbys har lang varighet. Økende levealder påvirker både fremtidige forventede utbetalinger og avsetninger. Selskapet tilbyr dekninger som gir utbetaling ved død og uførhet. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig.

Forsikringsrisikoen styres gjennom reassuranse, risikoutvelgelse, underwritingrutiner og tariffjusteringer. Tariffjusteringer omfatter også eventuell styrking av avsatt reserve.

Selskapet har klare retningslinjer og rutiner for godkjenning av nye produkter, endringer i eksisterende produkter og systemløsninger. Premietariffene som selskapet benytter bygger på statistisk materiale og er meldt til Finanstilsynet. Utviklingen i levealder og uførhet følges nøye og avsetningene vurderes fortløpende.

Retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler og risikoklassifisering for overtagelse av potensielle kunder er beskrevet i selskapets risikohåndbøker. Risikohåndbøkene beskriver også regler for når helsevurdering og arbeidsdyktighetserklæring kreves. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves.

Reassuranse er et viktig redskap for selskapets styring av forsikringsrisiko. Reassuransestrategien beskriver mål og rammer for selskapets reassuranseprogram og oppfølging av disse. Reassuransestrategien revideres minst årlig av styret.

I henhold til IFRS 4 skal det utføres en tilstrekkelighetstest av premiereserven.

Det henvises for øvrig til note 45 til 46 for ytterligere informasjon om forsikringsrisiko i SpareBank 1 Gruppen AS.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres ved risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Også juridisk risiko omfattes av definisjonen. Alle selskapene i konsernet har risiko knyttet til operasjonell drift.

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i dag i forbindelse med det arbeid som gjøres for å oppfylle forskrift om risikostyring og internkontroll. Arbeidet som gjennomføres knyttet til risikorapportering blir hovedsakelig dokumentert gjennom den årlige ICAAP – rapporten, samtidig som det årlig fremlegges en internkontrollrapport med tilleggstittel lederbekreftelse. Databaser for styring og oppfølging av tiltak knyttet til rapporter fra Finanstilsynet, internrevisjon og internkontroll er implementert.

Det er opprettet en compliancefunksjon i morselskapet, samtidig som det er opprettet et compliance forum på konsernivå, som består av complianceansvarlige i hvert enkelt selskap. Arbeidet vedrørende

compliance skal sørge for at SpareBank 1 Gruppen etterlever og overholder relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Samtidig skal man i arbeidet sørge for å overvåke utvikling innenfor områdene, samt utrede mulige konsekvenser av å ikke følge opp endringer innenfor områdene. Compliance risiko er risikoen for at selskapet pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av å ikke etterleve og overholde relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Compliance risiko anses å være en del av operasjonell risiko. Compliance rapporteres til styret i SpareBank 1 Gruppen kvartalsvis, ihht. utarbeidede compliancemaler i konsernet.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko har i kapitalbehovsberegninger så langt blitt skjønsmessig stipulert. Det er foreløpig ikke etablert en prosess for å tallfeste risikoen knyttet til dette. SpareBank 1 Gruppen arbeider med å finne parametere for å kunne beregne den strategiske og forretningsmessige risikoen på en kvantitativ måte.

Vi vil, sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

Korrelasjon – Porteføljerisiko

Ikke alle hendelser antas å inntreffe på samme tidspunkt. Derfor er det rimelig å ta hensyn til diversifiseringseffekter mellom aktivklassene. Det benyttes en korrelasjonsmatrise mellom aktivklassene, hvor korrelasjoner mellom markedsrisiko, kredittrisiko, forsikringsrisiko og eiendom er beregnet.

NOTE 4 – KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernet utarbeider estimater og gjør antakelser/forutsetninger knyttet til fremtiden. Estimater og skjønsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses rimelig under nåværende omstendigheter. De regnskapsestimater som følger av dette vil per definisjon sjelden være fullt i samsvar med det endelige utfall. Estimater og antakelser/forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor.

Tap på utlån og garantier

Konsernets utlånsmasse ligger i Bank 1 Oslo AS.

Banken foretar en årlig evaluering av hele bedriftsmarkedsporteføljen. Store engasjement, engasjement i mislighold og engasjement med høy risiko evalueres kvartalsvis. Lån til privatpersoner evalueres når det er misligholdt med mer enn 60 dager. Større engasjement med mislighold evalueres kvartalsvis. Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt i Pilar 3, samt i note 30, 34 og 35.

Banken nedskriver individuelt dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, insolvens eller andre vesentlige finansielle problemer. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuell nedskrivning. Senere renteendringer tas hensyn til for låneavtaler med flytende rente i den grad dette påvirker forventet kontantstrøm.

Gruppevis nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektive hendelser som viser at den fremtidige kontantstrøm for betjening av engasjementene er svekket, og hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke er identifiserbar på engasjementsnivå. Slik informasjon kan for eksempel være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingsvne. Betydningen av utviklingen i

betalingsvne og sikkerhetsverdier vil bli analysert ved hjelp av bankens analyseverktøy, statistiske metoder som inkluderer historisk erfaringsmateriale om misligholdssannsynligheter og gjenvinningsprosjenter, samt annen kjent informasjon.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforskningene på hver balansedag. For mange finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, og som ikke omsettes i et aktivt marked, har konsernet benyttet neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer som verdsettelsesmetode. Slike beregninger er beheftet med betydelig skjønn, og i vurderingen av hvorvidt virkelig verdi er lavere enn kostpris vurderer konsernet blant annet fremtidsutsikter i den aktuelle bransjen, selskapets finansielle posisjon, og teknologisk utvikling.

Investeringseiendommer

Konsernet foretar selv verddivurdering av eiendommene. Eiendommene vurderes individuelt basert på antatt fremtidig kontantstrøm neddiskontert med en rente tilsvarende risikojustert avkastningskravet for den enkelte eiendom. Avkastningskravet tar utgangspunkt i en risikofri langsiktig rente pluss en risikopremie som igjen avhenger av standard, beliggenhet, eiendomstype, leiekontraktens løpetid etc. En nærmere beskrivelse av verdsettelse av investeringseiendommer er inntatt i note 27. For å underbygge egne verddivurderinger er det i tillegg innhentet eksterne verddivurderinger av eiendommene.

Pensjoner

Nåverdien av pensjonsforpliktelsene avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuariemessige forutsetninger. Forutsetningene som benyttes ved beregning av netto pensjonskostnad (inntekt) inkluderer diskonteringsrenten. Endringer i disse forutsetningene vil påvirke balanseført verdi av pensjonsforpliktelsene.

Konsernet bestemmer egnet diskonteringsrente ved utgangen av hvert kvartal. Dette er renten som skal brukes til å beregne nåverdien av fremtidige estimerte utgående kontantstrømmer som kreves for å gjøre opp pensjonsforpliktelsene. Ved fastsettelse av egnet diskonteringsrente benyttes 10 års norske statsobligasjoner som et utgangspunkt, med justering i forhold til gjennomsnittlig gjenværende tjenestetid.

En del andre pensjonsforutsetninger er delvis basert på markedsbetingelser. Tilleggsinformasjon er gitt i note 48.

Eventuelle endringer knyttet til forventet lønnsvekst og diskonteringsrente med videre kan gi betydelig effekt på de innregnede pensjonsforpliktelser for egne ansatte. NRS veiledningen angir at en endring på +/- 1 % - poeng i diskonteringsrenten betyr 15 – 20 % endring av den total pensjonsforpliktelsen.

Estimert verdifall for goodwill

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill, jfr note 14. Gjennvinnbart beløp kontantgenererende enheter fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Beregningene krever at det brukes estimater, og at de er konsistente med markedsverdsettelsen av konsernet.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen livsforsikring

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring er basert på forventninger om levetid, dødelighet, uførhet, renter med videre. Endringer i slike forutsetninger vil påvirke størrelsen på forsikringsmessige avsetninger. Premiereserven er beregnet som kontantverdien

av selskapets forpliktelser med fradrag for kontantverdien av framtidige premier. Grunnlagsrenten som benyttes ved beregning er den grunnlagsrenten som gjelder for den enkelte forsikring, og beregningen gjøres i tråd med forskriften om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Maksimal tillatt grunnlagsrente vurderes av myndighetene etter renten på langsiktige statsobligasjoner. Eventuelle endringer i grunnlagsrenten vil påvirke størrelsen på forpliktelsene.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNH, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer.

For alle produkter er det erstatningsavsetninger som inkluderer både meldte (RBNS) og ikke meldte skader (IBNR). IBNR- og RBNS- avsetninger er beregnet etter statistiske metoder som er basert på selskapets egne erfaringer.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen skadeforsikring

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger innen skadeforsikring gjelder i hovedsak erstatningsavsetninger. Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; korthalet forretning og langhalet forretning. Inndelingen er basert på hvor lang tid det går fra et tap eller skade inntreffer til tapet eller skaden er meldt

og deretter utbetalt og oppgjort. Langhalet forretning knytter seg primært til personskader.

Ved skadereservering i SpareBank 1 Skadeforsikring AS er utgangspunktet individuell skadereservering av de meldte skadene. I tillegg til at skadene følges opp i takt med den løpende skadebehandlingen skal i prinsippet alle åpne skader ha en spesiell vurdering minst én gang i året. Avsetninger til IBNR (inntrufne skader som ennå ikke er meldt selskapet) og eventuelle ekstraavsetninger, skjer for langhalet forretning ved hjelp av modeller. For personskade motorvogn, ulykke, yrkesskade og trygghet benyttes regresjonsmodeller som basis. Det gjøres også en vurdering av forhold som endringer i bestand og lignende. Ved korthalet forretning settes IBNR på bakgrunn av vurderinger av det erfaringsbaserte etterslepet som risikogruppen har hatt gjennom de siste årene, samt forhold som endringer i bestand, skadefrekvens, storskadeinnslag og lignende. Det foretas også måling i etterkant, for å vurdere estimatene for erstatningsavsetning opp mot utvikling i de forskjellige elementene som inngår i beregningene; betalte erstatninger, individuelt avsatte skadereserver for meldte skader, og IBNR.

Avsetning for tap på reassurandører i konkurs er nåverdberegnet. Parametrene i beregningsgrunnlaget er framtidig forventet dividende, utbetalingsmønster for kravet og inflasjon.

NOTE 5 – ENDRING I KONSERNSTRUKTUR/VESENTLIGE ENKELTRANSASJONER

Endringer i konsernstruktur 2009

I løpet av 2009 er følgende selskap kjøpt. Alle oppkjøp regnskapsføres etter kostmetoden fra oppkjøpstidspunkt.

NOK 1 000	Oppkjøpsdato	Anskaffelses- kost ved kjøp av aksjene	Eierandel
Selskapsnavn			
SpareBank 1 Factoring AS	01.04.09	90 245	100 %

Selskapet har sitt hovedkontor i Ålesund og tilbyr administrativ factoring, finansiering og kredittforsikring for kunder i hele Norge. Selskapet er konsolidert med regnskapsmessig virkning fra 1. april 2009.

Effekt på balansen av oppkjøpet av SpareBank 1 Factoring AS:

Kjøpesum	90 245
Identifiserbare eiendeler (100 %)	80 000
Goodwill i konsernet ved oppkjøp	10 245

Det vil antakelig ligge verdier i humankapitalen i selskapet som er kjøpt. En forretningsorganisasjon er ikke en identifiserbar eiendel etter IAS 38 så det er ikke allokert verdier til dette i oppkjøpsanalysen, jfr kommentarene om start-up costs i IAS 38.69. Det er også en langvarig og entydig praksis på at de verdiene som ligger i en etablert organisasjon regnes som goodwill i en virksomhetssammenslutning. For nærmere beskrivelse av oppkjøpsanalysen henvises til note 52.

Det har i løpet av 2009 også blitt gjort noen endringer internt i konsernet. SpareBank 1 Gruppen AS solgte sin andel (90%) av Actor Fordringsforvaltning AS til datterselskapet SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS kjøpte i februar de resterende 10% i Actor Fordringsforvaltning AS fra Sparebanken Sør for 16 millioner kroner.

Vesentlige enkeltransaksjoner i 2009

ODIN fikk i november tilbakebetalt TNOK 61.199 i skatt etter å ha fått medhold i å endre ligningen for 2005 og 2006 etter nye regler for konsernbidrag som kom i 2007. Den tilbakebetalte skatten er ført mot egenkapitalen.

Endringer i konsernstruktur 2008

I løpet av 2008 er følgende selskap kjøpt. Alle oppkjøp regnskapsføres etter kostmetoden fra oppkjøpstidspunkt.

NOK 1 000	Oppkjøpsdato	Anskaffelses- kost ved kjøp av aksjene	Eierandel
Selskapsnavn			
Argo Securities AS	01.10.08	165 000	75 %

Argo Securities har hovedkontor i Oslo og baserer sin virksomhet på å yte investeringstjenester og tjenester som naturlig kan knyttes til investeringstjenestevirksomhet. Selskapet er konsolidert fra og med 1. desember 2008

Effekt på balansen av oppkjøpet av Argo Securities AS:

Kjøpesum	165 000
Identifiserbare eiendeler (75 %)	122 291
Goodwill i konsernet ved oppkjøp	42 709

I et meglerforetaket vil det antakelig ligge verdier i humankapitalen. En forretningsorganisasjon er ikke en identifiserbar eiendel etter IAS 38 så det er ikke allokert verdier til dette i oppkjøpsanalysen, jfr kommentarene om start-up costs i IAS 38.69. Det er også en langvarig og entydig praksis på at de verdiene som ligger i en etablert organisasjon regnes som goodwill i en virksomhetssammenslutning. For nærmere beskrivelse av oppkjøpsanalysen henvises til note 52.

I desember 2008 ble SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS stiftet. Selskapet er 100 prosent eid av SpareBank 1 Gruppen AS. Innskutt kapital i selskapet er 50 millioner kroner.

Selskapets formål er å eie aksjer i foretak som tilbyr forskjellige former for inkassotjenester og finansielle tjenester, herunder oppkjøp av porteføljer, egeninkasso, fremmedinkasso og factoring tjenester.

I desember 2008 ble også SpareBank 1 Actor Portefølje AS stiftet. Dette selskapet er 100 prosent eid av SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS. Innskutt kapital i selskapet er 10 millioner kroner.

Selskapets formål er å drive finansieringsvirksomhet, herunder å kjøpe og innrive porteføljer av pengekrav, refinansiering av misligholdte pengekrav og virksomhet som er beslektet med dette.

NOTE 6 – SEGMENTINFORMASJON

NOK 1 000	Bank- virksomhet ¹⁾		Livs- forsikrings- virksomhet		Skade- forsikrings- virksomhet		Fonds- forvaltning og meglervirksomhet		Inkasso og factoring- virksomhet		Øvrige virksomhet		Elimineringer		Sum	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Sum inntekter ²⁾	849 466	603 361	5 476 539	1 063 141	4 010 385	3 371 051	323 596	352 266	120 950	57 889	249 638	1 110 932	-192 079	-1 130 706	10 838 494	5 428 534
Nedskrivninger	-	-28 084	-38 390	-416 740	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-38 390	-444 824
Andel av resultat fra TS	2 381	1 887	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55 081	-2 767	-37 332	-386	19 636
Segmentresultat	165 743	1 181	396 815	-993 181	621 096	217 684	-6 842	111 213	22 541	15 389	145 096	1 016 828	-180 401	-1 120 306	1 194 049	-751 192
Resultat etter skatt	164 559	-12 307	239 272	-1 008 642	502 956	125 699	-6 844	84 647	15 889	9 744	25 650	906 447	-42 038	-963 328	899 643	-857 740
Minoritetens andel av resultat	-	-	-	-	-	-	-9 472	-720	-	980	-	-	-	-	-9 472	260
Eiendeler per segment	25 627 540	24 688 888	24 366 120	21 216 264	10 471 321	9 647 885	532 433	572 620	658 306	96 514	5 840 725	6 282 874	-6 029 586	-6 104 534	61 466 859	56 400 511
Sum forpliktelser	24 497 608	23 712 089	22 353 505	20 081 400	7 499 748	7 565 599	171 881	214 478	418 213	25 721	2 396 380	2 158 715	-1 163 783	-2 411 661	56 173 552	51 346 351

¹⁾ Inkluderer EiendomsMægler 1.

²⁾ Kostnader relatert direkte til inntekten er inkludert.

SpareBank 1 Gruppen konsern har ingen sekundærsegmentrapportering.

NOTE 7 – NETTO PREMIEINNTEKTER FORSIKRING

NOK 1 000	SpareBank 1 Livforsikring AS		SpareBank 1 Skadeforsikring AS		Konsernet	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Brutto premieinntekter	3 411 765	3 541 208	4 144 842	3 986 011	7 556 607	7 527 219
- avgitt reassuranse	157 669	238 593	330 516	308 433	488 185	547 026
Sum netto premieinntekter for egen regning	3 254 096	3 302 615	3 814 326	3 677 578	7 068 422	6 980 193

LIVSFORSIKRING

Av brutto premieinntekter i SpareBank 1 Livsforsikring er følgende premie i tilknytning til nytteging de siste to år fordelt på bransje.

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon		Individuell kapital		Kollektiv pensjon		Ulykke	Gruppeliv	Total
Nytteging 2009		92 082	196 483	64 903	29 675	7 729			390 872
Nytteging 2008		95 171	134 718	78 415	33 508	28 129			369 942

SKADEFORSIKRING

For SpareBank 1 Skadeforsikring fordeler opptjent premieinntekt seg slik på ulike produktklasser:

Privatbetonte forsikringer

NOK 1 000	Kombinerte forsikringer brann		Motor- vogn		Herav ansvar motorvogn		Fritids- båt		Ulykkes- forsikring		Reise- forsikring		Øvrig forsikring		Sum priv. forsikr.
Opptjente premier 2009	1 482 648	1 353 136	561 941	61 789	151 952	272 905	15 774	3 338 204							
Opptjente premier 2008	1 422 400	1 332 867	541 649	63 303	145 879	257 025	13 584	3 235 058							

Næringsbetonte forsikringer

NOK 1 000	Industri- forsikring		Kombinerte forsikringer brann mell. brann		Motor- vogn		Herav ansvar motorv.		Yrkes- skade		Trygghet		Annet		Sum næring
Opptjente premier 2009	10 854	280 931	194 577	62 434	10 571	95 230	74 387	4 784	671 334						
Opptjente premier 2008	9 905	252 747	178 982	59 204	8 616	97 459	66 706	2 873	617 289						

Andre forsikringer

NOK 1 000	Sjø		Energi/ olje		Re- assuranse		Natur- pooler		Sum andre forsikr.
Opptjente premier 2009	-	-114	60	135 357	135 303				
Opptjente premier 2008	-	-23	7	133 680	133 664				

NOTE 8 – NETTO PROVISJONSINNTEKTER

NOK 1 000	Konsernet	
	2009	2008
Provisjonsinntekter		
Tegningsprovisjon (fra kunde)	51 527	61 097
Innløsningsprovisjon (fra kunde)	5 870	18 560
Distributørprovisjon	-	62 146
Forvaltningsprovisjon	426 055	523 368
Garantiprovisjon	7 943	7 951
Betalingsformidling	80 545	82 273
Andre provisjonsinntekter	283 330	147 274
Sum provisjonsinntekter	855 270	902 669
Provisjonskostnader		
Distributørprovisjon	719 231	839 501
Betalingsformidling	22 792	18 882
Sum provisjonskostnader	752 100	858 383
Sum netto provisjon	103 170	44 286

NOTE 9 – INNTEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1000	2009	2008
		Netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi		
		Aksjer og andeler		
-	-	Utbytte fra aksjer og andeler	4 805	10 768
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av aksjer og andeler	-152 493	-858 150
-	-	Netto urealisert gevinst/tap av aksjer og andeler	1 697 255	-2 112 359
-	-	Sum netto inntekter aksjer og andeler	1 549 567	-2 959 740
		Obligasjoner og sertifikater		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	381 508	388 148
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av rentepapirer	364 892	333 348
-	-	Netto urealisert gevinst/tap rentepapirer	65 358	50 457
-	-	Sum netto inntekter fra obligasjoner, sertifikater, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	811 757	771 953
		Andre finansielle instrument		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	9 349	46 754
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av derivater og andre finansielle eiendeler	-19 920	-186 866
-	-	Netto urealisert gevinst/tap av derivater og andre finansielle eiendeler	93 177	-148 266
-	-	Sum derivater og andre finansielle eiendeler*	82 606	-288 378
		<i>*Herav til sikring:</i>		
-	-	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	2 912	-3 783
-	-	Netto verdiendring på fastrenteutlån og tilhørende derivater	-2 238	2 719
-	-	Netto verdiendring på øvrige derivater	444	-2 277
-	-	Netto inntekter og gevinst/tap fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	2 443 931	-2 476 165
		Netto inntekter fra obligasjoner vurdert til amortisert kost		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter obligasjoner holdt til forfall	264 659	249 236
-	-	Netto urealiserte gevinst/tap obligasjoner holdt til forfall	-	47 542
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av obligasjoner holdt til forfall	7 120	-521
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	271 779	296 258
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter andre obligasjoner til amortisert kost	13 721	-
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon fra andre obligasjoner til amortisert kost	-23 199	-
-	-	Netto urealiserte gevinst/tap andre obligasjoner til amortisert kost	12 840	-142 652
-	-	Netto inntekter og gevinst/tap obligasjoner til amortisert kost	3 362	-142 652
		Netto inntekter fra verdipapirer tilgjengelig for salg		
-	-	Utbytte fra aksjer	6 972	6 196
18 245	21 088	Netto gevinst ved realisasjon av aksjer	41 074	44 806
18 245	21 088	Netto inntekter og gevinst/tap verdipapirer tilgjengelig for salg	48 046	51 002
		Inntekter fra utlån og fordringer		
2 041	-	Renteinntekter på utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner ¹⁾	1 014 288	1 403 302
8 264	10 100	Renteinntekter på bankplasseringer	42 039	45 138
4 930	6 393	Renteinntekter på andre fordringer	10 001	31 395
16 202	22 158	Renteinntekter på interne lån	-	-
31 437	38 652	Sum renteinntekter på utlån og fordringer	1 066 328	1 479 838
		Kostnader på finansiell gjeld		
-2 448	-	Rentekostnader på innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner	-454 845	-784 376
-31 993	-36 529	Rentekostnader på utstedte verdipapirer	-253 754	-348 703
-28 876	-52 562	Rentekostnader ansvarlig lån	-67 604	-97 300
-1	-17 329	Rentekostnader øvrig finansiell gjeld	-22 077	-23 848
-63 318	-106 419	Sum rentekostnader på finansielle forpliktelser	-798 280	-1 254 228

Endring i virkelig verdi relatert til fastrente lån inngår i «Netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi».

Endring i virkelig verdi relatert til verdipapir-innlån inngår i «Netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi»

1) Av dette utgjør renter av utlån til og fordringer på kunder bokført til virkelig verdi

31 186 22 262

NOTE 10 – NETTO INNTEKTER INVESTERINGSEIENDOMMER

NOK 1 000	Konsernet	
	2009	2008
Leieinntekter fast eiendom	353 827	354 947
Verdiregulering investeringseiendommer	-18 077	-27 966
Kostnader investeringseiendommer	-28 902	-26 023
Sum netto inntekter investeringseiendommer	306 848	300 958

Se for øvrig note 27 Investeringseiendommer for ytterligere informasjon.

NOTE 11 – ANDRE DRIFTSINNTEKTER

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
-	-	Administrasjon av LO Favør konsept	59 389	56 325
-	-	Kurtasjeinntekter	26 441	-
-	-	Fremmedkapitalinntekter	16 954	-
-	-	Diverse inntekter livsforsikringsvirksomhet	19 417	12 164
-	-	Inntekter inkassovirksomhet	78 620	48 078
-	-	Inntekter factoringvirksomhet	43 397	-
-	-	Kompensasjon vedørende IT systemer inkl refusjon av mva	65 639	-
-	-	Aktuarberegninger	3 193	2 226
-	-	Purregebyr	2 223	2 841
-	330	Annet	9 613	27 411
-	330	Sum andre inntekter	324 887	149 046

NOTE 12 – DRIFTSKOSTNADER

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
37 985	36 890	Personalkostnader	1 140 824	870 308
1 677	294	IT kostnader	255 674	237 634
434	802	Markedsføring	82 858	75 675
-18 246	-19 703	Andre driftskostnader	597 767	582 701
21 850	18 283	Sum driftskostnader	2 077 123	1 766 318
Godtgjørelse til revisor				
560	642	Ordinær revisjon	4 856	4 303
-	-	Andre attestasjonstjenester	461	66
-	-	Skatterådgivning	61	13
343	154	Andre tjenester	1 544	4 050
Godtgjørelse til revisor er oppgitt inklusive merverdiavgift.				
Personalkostnader				
148 154	137 933	Lønn	751 984	562 333
23 356	22 660	Arbeidsgiveravgift	148 146	126 341
25 991	28 750	Pensjonskostnader	88 907	100 183
-168 211	-161 147	Refusjon lønn, pensjon døtre	-	-
633	988	Sosiale kostnader	39 242	36 857
8 062	7 706	Øvrige personalkostnader	112 545	44 594
37 985	36 890	Sum personalkostnader	1 140 824	870 308
Spesifikasjon av pensjonskostnadene				
7 153	5 932	Tilskuddsplaner	29 278	23 786
18 838	22 818	Ytelsesplaner	59 628	76 397
25 991	28 750	Sum	88 907	100 183

NOTE 13 – EIERSTRUKTUR

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31.12.2009 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	347 568	19,50 %
SpareBank 1 SMN	347 568	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank	347 568	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	347 568	19,50 %
Sparebanken Hedmark	213 888	12,00 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	178 240	10,00 %
Totalt antall aksjer	1 782 400	100 %

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31.12.2008 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	347 568	19,89 %
SpareBank 1 SMN	347 568	19,89 %
SpareBank 1 SR-Bank	347 568	19,89 %
Samarbeidende Sparebanker AS	347 568	19,89 %
Sparebanken Hedmark	194 688	11,14 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	162 240	9,29 %
Totalt antall aksjer	1 747 200	100 %

NOTE 14 – GOODWILL

NOK 1 000	Hist. kost	2009		2009	2008
		Tilgang	Nedskrivninger	Bokført verdi	Bokført verdi
Goodwill ved kjøp av 78,2% av SpareBank 1 Livsforsikring i 1994	87 579	-	-	7 758	7 758
Goodwill ved kjøp av 21,8 % av DAVID AS i 1996	10 712	-	-	2 950	2 950
Goodwill ved kjøp av VÅR Livsforsikring AS i 2000	280 365	-	-	189 245	189 245
Goodwill ved kjøp av 49 % av ODIN Forvaltning AS i 2000	158 263	-	-	79 131	79 131
Goodwill ODIN ved oppkjøp av Rahastotori/Fondex i 2008	50 060	-	164	49 896	50 060
Goodwill ved kjøp av VÅR Skadeforsikring AS i 2000	553 616	-	-	264 003	264 003
Goodwill ved kjøp av Actor Fordringsforvaltning AS	68 131	3 801	-	71 932	68 131
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Factoring AS i 2009	10 245	10 245	-	10 245	-
Goodwill ved kjøp av Actor Verdigjenvinning AS i 2009	3 205	3 205	-	3 205	-
Goodwill ved kjøp av resterende 10% Actor Fordringsforvaltning AS	14 632	14 632	-	14 632	-
Goodwill ved kjøp av Eiendomsmegler 1 Oslo Akershus AS 2009	58 020	21 736	-	21 736	-
Goodwill ved kjøp av Argo Securities AS i 2008	42 709	-	-	42 709	42 709
Goodwill ved kjøp av NK Corporate AS i 2009	7 268	7 268	4 223	3 045	-
Sum goodwill	1 344 805	60 887	4 387	760 486	703 988

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill er antatt å ha ubegrenset levetid. Oppkjøp av et selskap er blant annet basert på strategisk tilpasning og antatt økonomisk lønnsomhet over lang tid.

Goodwill fordeles på kontantstrømsgenererende enheter.

Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36.

Fastsettelse av gjenvinnbart beløp:

Gjenvinnbart beløp på balansedagen beregnes årlig for goodwill som har en ubestemt utnyttbar levetid. Verdien av de ulike kontantstrømsgenererende enhetene er vurdert per 31.12.2009. SpareBank 1 Gruppen ser på prissettingen av sammenlignbare finansinstitusjoner, om selskapene har levert resultater bedre enn markedet forventet, de siste årene. I tillegg trekkes inn forhold som utbyttepolitikk, SpareBank 1 Gruppens eierstruktur og distributørene av forsikringsprodukter.

Det kan legges til grunn at det for konsernet SpareBank 1 Gruppen vil være en betydelig variasjon i verdiene med hensyn til om verddivurderingen foretas med utgangspunkt i et «going concern» eller som en del av en strukturtransaksjon. Verddivurderingen kommer ut med 3 scenarier, pessimistisk verdi, forventet verdi og optimistisk verdi.

Verdien er betydelig større enn de bokførte verdiene, og analysen indikerer at nedskrivning ikke er nødvendig.

NOTE 15 – ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

NOK 1 000	Forsikrings- sytemer i bruk	Lisenser	Elektronisk arkiv ikke saldogruppe	Forsikrings- system under utvikling	Konsern*	Totalt
Anskaffelseskost per 1.1.2008	60 820	11 110	1 540	306 518	41 485	421 473
Tilgang	26 984	11 842	-	158 422	-	197 248
Herav utviklet internt	-	-	-	33 412	-	33 412
Herav kjøpt separat	-	-	-	125 010	-	125 010
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	-	-	-	-	-	-
Avgang	-	-	-	-	-	-
Anskaffelseskost per 31.12.2008	87 804	22 952	1 540	464 940	41 485	618 721
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.2008	-42 627	-7 604	-1 540	-	-4 855	-56 626
Årets avskrivning	-15 086	-2 498	-	-	-8 952	-26 536
Årets nedskrivning	-1 800	-	-	-414 940	-5 000	-421 740
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2008	-59 513	-10 102	-1 540	-414 940	-18 807	-504 902
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	-
Balanseført verdi per 31.12.2008	28 291	12 850	-	50 000	22 678	113 819
Anskaffelseskost per 1.1.2009	87 804	22 952	1 540	464 940	41 485	618 721
Tilgang	59 287	3 364	-	-	1 500	64 151
Herav utviklet internt	-	-	-	-	-	-
Herav kjøpt separat	-	3 364	-	-	-	-
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	-	-	-	-	1 500	-
Avgang	-	-	-1 540	-464 940	-	-466 480
Anskaffelseskost per 31.12.2009	147 091	26 316	-	-	42 985	216 392
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.2009	-59 513	-10 102	-1 540	-414 940	-18 807	-504 902
Årets avskrivning	-11 272	-5 230	-	-	-9 186	-25 688
Årets nedskrivning	-38 390	-	-	-	-	-38 390
Avgang avskrivning og nedskrivning	-	-	1 540	414 940	-	416 480
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2009	-109 175	-15 332	-	-	-27 993	-152 500
Omregningsdifferanse	-	-12	-	-	-	-12
Balanseført verdi per 31.12.2009	37 916	10 972	-	-	14 992	63 880
Levetider og lineær avskrivningsmetode	3-5 år	5-7 år	10 år		5 år	

* Gjelder immaterielle eiendeler i konsernregnskapet i forbindelse med oppkjøpet av Actor Fordringsforvaltning AS og Areal Eiendomsmegling AS. Utviklingen av nytt fagsystem for forsikringsbestanden ble stanset i januar 2009 og kontrakten med leverandøren ble hevet på grunn av vesentlige mislighold. Systemet er avgangsført i 2009. Resterende restverdi på 50 millioner kroner ble vurdert som gjenbruksverdi på det som var utviklet. Systemet er ytterligere nedskrevet med 38,4 millioner kroner i 2009.

NOTE 16 – INVESTERINGER I KONSERNSELSKAPER – MORSELSKAPET

2009	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
NOK 1 000					
Selskaper					
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 379 114
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 100 000
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
ODIN Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
Bank 1 Oslo AS	Oslo	100	291 000	100	1 000 000
SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS ¹⁾	Oslo	100	179 200	400 000	224 699
Argo Securities AS ²⁾	Oslo	73,25	20 000	1 000	161 150
Sum investering i konsernselskaper					5 042 709

¹⁾ I 2009 har Actor Fordringsforvaltning AS blitt en del av SpareBank 1 Gruppen Finans Holding konsern.

²⁾ Det foreligger en aksjonæravtale mellom SpareBank 1 Gruppen AS og ansatteaksjonærene. Aksjonærene i selskapet har fortrinnsrett ved gjennomføring av kapitalforhøyelser i tråd med prinsippene i aksjeloven.

2008	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
NOK 1 000					
Selskaper					
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 142 885
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 100 000
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
Bank 1 Oslo AS	Oslo	100	291 000	100	1 000 000
SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS	Oslo	100	40 000	400 000	50 599
Actor Fordringsforvaltning AS	Hamar	90	12 000	60 000	108 215
Argo Securities AS	Oslo	75	20 000	1 000	165 000
Sum investering i konsernselskaper					4 744 444

Det har vært en aksjeemisjon à 300 millioner kroner i SpareBank 1 Livsforsikring AS. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS ble stiftet i desember. Eierandeler i Argo Securities AS ble anskaffet i november og desember.

NOTE 17 – TILKNYTTETE SELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

2009	First Securities AS	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS	Sum Eierandel i tilknyttet selskap
NOK 1 000				
Per 01.01.	79 132	19 629	93 996	192 757
Økning /nedgang eierandel	-79 132	-	8 963	-70 169
Posteringer på egenkapitalen/utvanning	-	-	-	-
Resultatandel IFRS	-	-2 767	2 381	-386
Andel skatt	-	-	-	-
Utbetalt utbytte aksjer og andeler	-	-	-1 648	-1 648
Per 31.12.	-	16 862	103 692	120 553

2008	First Securities AS	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS	Rygge, Dahl og Johnsen AS	Sum Eierandel i tilknyttet selskap
NOK 1 000					
Per 01.01.	116 464	19 629	58 523	311	194 927
Økning /nedgang eierandel	-	-	33 586	-311	33 275
Posteringer på egenkapitalen/utvanning	-	-	-	-	-
Resultatandel IFRS	17 749	-	1 887	-	19 636
Andel skatt	-	-	-	-	-
Utbetalt utbytte aksjer og andeler	-55 081	-	-	-	-55 081
Per 31.12.	79 132	19 629	93 996	-	192 756

Tilknyttede selskaper omsettes ikke i et likvid marked, og det foreligger således ikke en objektiv virkelig verdi avandelene i de tilknyttede selskaper.

Finansiell informasjon om tilknyttede foretak

2009	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS
NOK 1 000		
Eiendeler	315 855	84 235 761
Gjeld	213 389	80 552 987
Inntekter	506 075	136 524
Resultat etter skatt	-15 948	84 744
Eierandel	17,74 %	2,81 %

2008	First Securities AS konsern	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS
NOK 1 000			
Eiendeler	1 600 356	341 612	53 326 414
Gjeld	1 475 134	227 269	51 648 573
Inntekter	700 014	429 891	69 175
Resultat etter skatt	72 443	4 072	31 585
Eierandel	24,50 %	17,74 %	5,60 %

Morselskapet har følgende fordringer på og gjeld til tilknyttede selskaper:

	Fordring	Gjeld
Mellomværende SpareBank 1 Utvikling DA	66 943	-

Investering i tilknyttede selskaper i morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS

NOK 1 000	2009	2008
Aksjer i First Securities AS	-	101 968
Andeler i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	18 000	18 000
Sum aksjer og andeler i tilknyttede selskaper	18 000	119 968

Aksjer i tilknyttede selskaper er i morselskapets regnskap etter overgang til IFRS ført til opprinnelig kost og testet for nedskrivning. Ved utgangen av 2009 er det ikke funnet grunnlag for nedskrivning.

NOTE 18 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

2009

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
225 576	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2009	449 438	411 342	860 780
30 557	Tilgang	66 276	607	66 883
-3 676	Avgang	-5 189	-	-5 189
-	- Verdiregulering	-	2 518	2 518
-	- Omregningsdifferanse	-407	-	-407
252 457	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2009	510 118	414 467	924 585
147 294	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2009	330 666	9 724	340 390
31 622	Årets avskrivning	53 957	7 141	61 098
-3 414	Årets avgang	-3 414	-	-3 414
-	- Årets nedskrivning	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	-479	-	-479
175 502	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2009	380 730	16 865	397 595
76 955	Balansført verdi per 31.12.2009	129 389	397 602	526 991

Dersom bygninger og annen fast eiendom ble vurdert til historisk kost ville balansførte verdier vært som følger:

Balansført verdi ved historisk kost	268 519
Verdireguleringsreserve per 31.12.2009	99 016
Verdireguleringsfond	65 221

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Utnyttede driftsmidler

Av bruttobeløpet aktiverte bygninger på 400 649 er alt areal utnyttet.

2008

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
187 028	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2008	402 249	421 687	823 936
45 266	Tilgang	72 095	2 795	74 890
-6 718	Avgang	-24 906	-15 039	-39 945
-	Verdiregulering	-	1 899	1 899
225 576	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2008	449 438	411 342	860 780
118 355	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2008	302 970	21 038	324 008
29 115	Årets avskrivning	44 010	3 327	47 337
-176	Årets avgang	-16 314	-14 641	-30 955
-	Årets nedskrivning	-	-	-
147 294	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2008	330 666	9 724	340 390
-	Omregningsdifferanse 2008	571	-	571
78 282	Balanseført verdi per 31.12.2008	119 343	401 618	520 961

Dersom bygninger og annen fast eiendom ble vurdert til historisk kost ville balanseførte verdier vært som følger:

Balanseført verdi ved historisk kost	275 053
Verdireguleringsreserve per 31.12.2008	96 498
Verdireguleringsfond	69 853

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Uutnyttede driftsmidler

Av bruttobeløpet aktiverte bygninger på 400 649 er alt areal utnyttet.

NOTE 19 – ANDRE EIENDELER

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
429	950	Amortisering av etableringsgebyr lån	429	950
170	475	Opptjente ikke mottatte inntekter	50 761	40 522
352	4 131	Forskuddsbetalte kostnader	30 208	33 684
-	-	Forskuddsbetalte erstatninger SOS reise	24 373	29 989
192 775	139 674	Fordringer	349 932	152 793
32	-	Annet	27 028	27 214
193 758	145 230	Sum andre eiendeler	482 731	285 152

NOTE 20 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

2009

NOK 1 000	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	1 294 653	-	-	-	-	-	1 294 653
Aksjer og andeler	-	-	3 960 676	2 430 071	42 944	-	6 433 691
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	10 357	891 771	5 088 284	6 476 818	-	-	12 467 230
Andre obligasjoner og sertifikater	754 269	4 128 611	3 515 960	1 801 464	-	-	10 200 304
Andre finansielle eiendeler	-	-	26 072	638 809	-	-	664 881
Utlån til kredittinstitusjoner	197 678	-	-	-	-	-	197 678
Utlån til kunder	20 415 125	-	-	668 125	-	-	21 083 250
Derivater	-	-	220 787	-	-	-	220 787
Sum finansielle eiendeler	22 672 082	5 020 382	12 811 779	12 015 287	42 944	-	52 562 474
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån	-	-	-	-	-	1 769 568	1 769 568
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	2 597 373	2 597 373
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	53 770	-	14 807 787	14 861 557
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	2 711 834	-	4 168 644	6 880 478
Derivater	-	-	213 581	5 483	-	-	219 064
Sum finansielle forpliktelser	-	-	213 581	2 771 087	-	23 343 372	26 328 040

2008

NOK 1 000	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	2 151 847	-	-	-	-	-	2 151 847
Aksjer og andeler	-	-	4 497 790	134 223	30 349	-	4 662 362
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	-	5 140 440	12 953 091	-	-	-	18 093 531
Andre obligasjoner og sertifikater	792 286	-	-	-	-	-	792 286
Andre finansielle eiendeler	-	-	1 511 336	-	-	-	1 511 336
Utlån til kredittinstitusjoner	76 247	-	-	-	-	-	76 247
Utlån til kunder	19 791 431	-	-	382 891	-	-	20 174 322
Derivater	-	-	191 477	-	-	-	191 477
Sum finansielle eiendeler	22 811 811	5 140 440	19 153 694	517 114	30 349	-	47 653 408
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån	-	-	-	-	-	1 335 074	1 335 074
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	700 000	-	-	1 613 642	2 313 642
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	87 550	-	14 602 760	14 690 310
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	2 077 926	-	3 884 384	5 962 310
Derivater	-	-	236 590	-	-	-	236 590
Sum finansielle forpliktelser	-	-	936 590	2 165 476	-	21 435 860	24 537 926

NOTE 21 – VERDSETTELSESHIERARKI

2009

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	341	42 603	42 944
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	-	668 125	-	668 125
Verdipapirer – holdt for handelsformål (Trading)	9 245 473	3 343 825	1 694	12 590 992
Verdipapirer – utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)	10 611 569	638 809	96 784	11 347 162
Finansielle derivater	-	220 787	-	220 787
Sum eiendeler	19 857 042	4 871 887	141 081	24 870 010
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	2 711 834	-	2 711 834
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	53 770	-	53 770
Derivater	-	219 064	-	219 064
Sum forpliktelser	-	2 984 668	-	2 984 668

Avstemming av nivå 3

Inngående balanse	90 928
Gevinst og tap resultatført	37 698
Gevinst og tap i andre resultatkomponenter	-594
Investering	17 254
Salg	-4 204
Utgående balanse	141 081

2008

NOK 1000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	201	30 148	30 349
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	-	382 891	-	382 891
Verdipapirer – holdt for handelsformål	15 625 009	3 335 248	1 960	18 962 217
Verdipapirer – utpekt til virkelig verdi over resultat	75 403	-	58 820	134 223
Finansielle derivater	-	191 477	-	191 477
	15 700 412	3 909 817	90 928	19 701 157
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	2 077 926	-	2 077 926
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	87 550	-	87 550
Derivater	-	236 590	-	236 590
Sum forpliktelser	-	2 402 066	-	2 402 066

Definisjon av nivåer for måling av virkelig verdi:

Nivå 1 – Verdsettelse skjer i forhold til kvoterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler/forpliktelser. Et finansielt instrument anses som kvotert i et aktivt marked dersom kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer, obligasjoner og sertifikater.

Nivå 2 – Verdsettelse skjer gjennom annen input enn kvoterte priser på nivå 1 som er observerbare for eiendelen/forpliktelsen, enten direkte eller indirekte (utledet priser). I de tilfeller det ikke finnes tilgjengelige markedspriser i et aktivt marked er instrumentene først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbare input/og eller tilnærmet likeartede instrumentene/produkter. Prising av rentebærende papirer herav fastrenteutlån baseres på rentekurver hentet i aktive markeder.

Nivå 3 – Verdsettelse på input som ikke er basert på observerbare markedsdata. Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og nivå 2, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Verdipapirer – tilgjengelig for salg (nivå 2 og 3)

Verdipapirer tilgjengelig for salg består av aksjer, og verdsettelse baserer seg på ikke-observerbar informasjon. Verdsettelsen baserer seg på framtidige inntjening.

Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner (nivå 2)

Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner består av fastrentelån. Verdsettelsen baserer seg på rentekurver hentet i aktive markeder.

Verdipapirer – holdt til handelsformål (Trading) (nivå 2 og 3)

Består av aksjer, obligasjoner og sertifikater. Verdipapirene er først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter. Prising av rentebærende papirer baseres på rentekurver hentet i aktive markeder. Verdipapirer i nivå 3 er aksjer hvor verdsettelse baseres på framtidig inntjening.

Verdipapirer – utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO) (nivå 2 og 3)

Verdipapirer i nivå 2 er hovedsakelig obligasjoner. Prising av de rentebærende papirer baseres på rentekurver hentet i aktive markeder. Verdipapirer i nivå 3 består av aksjer som er verdsatt basert på framtidig inntjening.

Finansielle derivater (nivå 2)

Derivatene består i hovedsak av valutaterminer og rente- og valutaswapper. Verdsettelsen er basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (nivå 2)

Verdsettelsen baserer seg på rentekurver hentet i aktive markeder.

Innskudd fra og gjeld til kunder (nivå 2)

Verdsettelsen baserer seg på rentekurver hentet i aktive markeder.

NOTE 22 – VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI

AKSJER OG ANDELER

NOK 1 000	2009		2008	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske aksjefond	1 194 696	1 567 789	1 094 017	901 580
Norske aksjer	96 729	159 674	131 667	157 015
Utenlandske aksjer	45 243	33 863	42 917	34 166
Utenlandske aksjefond	4 431 582	4 629 421	4 388 029	3 539 251
Sum aksjer og andeler til virkelig verdi	5 768 249	6 390 748	5 656 630	4 632 013

OBLIGASJONER OG SERTIFIKATER

NOK 1 000	Risikovekting	2009		2008	
		Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske					
Stats og statsgaranterte	0 %	132 280	134 451	-	-
Obligasjonsfond stat	0 %	334 518	324 262	807 767	823 472
Kredittforetak og bank	10 %	10 000	10 262	373 775	375 537
Kommuner og fylker	20 %	561 923	565 971	195 267	198 279
Kredittforetak og bank	20 %	7 430 167	7 569 968	3 727 205	3 725 206
Obligasjonsfond	20 %	1 277 333	1 284 596	2 849 343	2 952 937
Pengemarkedsfond	20 %	2 004 849	2 009 614	1 700 137	1 692 233
Andre obligasjoner	20 %	3 390	3 410	44 994	44 345
Kredittforetak og bank	100 %	19 924	16 663	-	-
Pengemarkedsfond	100 %	240 525	242 075	214 673	200 926
Industriforetak	100 %	261 524	271 991	338 737	322 909
Sum norske obligasjoner		12 276 433	12 433 263	10 251 898	10 335 844
Stats og statsgaranterte	0 %	483 090	486 281	217 190	222 500
Kommuner og fylker	20 %	-	-	188 028	189 948
Kredittforetak og bank	20 %	60 994	62 694	183 958	191 662
Industriforetak	100 %	105 000	106 497	124 942	130 011
Sum norske sertifikater		649 084	655 472	714 118	734 120
Utenlandske					
Stats og statsgaranterte	0 %	1 905 939	1 915 367	1 102 471	1 116 198
AUR Credit Suisse - Unit Link	4 %	3 104	2 555	18 819	20 677
Kommuner og fylker	20 %	-	-	249 915	251 725
Kredittforetak og bank	20 %	989 155	987 672	456 970	441 926
Obligasjonsfond	20 %	224 303	223 205	-	-
Obligasjonsfond	50 %	483 305	477 751	-	-
Industriforetak	100 %	125 200	127 200	69 916	52 599
Sum utenlandske obligasjoner		3 731 006	3 733 750	1 898 090	1 883 126
Stats og statsgaranterte	0%	60 000	60 041	-	-
Sum utenlandske sertifikater		60 000	60 041	-	-
Sum obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi		16 716 523	16 882 526	12 864 107	12 953 091

ANDRE VERDIPAPIRER

NOK 1 000	2009		2008	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Hedgefond	47 486	43 081	784 886	700 727
Skattelånssaldo	-	1 694	-	1 960
Bankinnskudd og andre fordringer	-	221 665	-	127 972
Bankfond investeringsvalgporteføljen	-	397 379	-	673 060
Særinnskudd utland	-	1 062	-	7 616
Sum andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi	47 486	664 881	784 886	1 511 336
SUM FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI	22 532 259	23 938 155	19 305 623	19 096 439

NOTE 23 – FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse:

Valutaterminforretninger: Avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta.

Rentebytteavtaler: Avtaler om å bytte rentebetingelser over en på forhånd avtalt periode og til et avtalt beløp.

Opsjoner: Avtale hvor selger gir kjøper rett, men ikke plikt til enten å selge eller kjøpe et finansielt instrument eller valuta før eller på et bestemt tidspunkt og til en forhåndsavtalt pris.

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater.

2009

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Aksjeindekserte obligasjoner derivatdel	-	-	-
Derivatdel CDO	-	-	-159 000
Opsjoner	-	11	-944
Sum aksjederivater	-	11	-159 944
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	306 077	22 636	-282
Sum valutainstrumenter	306 077	22 636	-282
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	7 565 340	198 126	-58 838
Andre rentekontrakter	-	14	-
Sum renteinstrumenter	7 565 340	198 140	-58 838
Sum finansielle derivater	-	220 787	-219 064

2008

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Aksjeindekserte obligasjoner derivatdel	-	4 106	-
Derivatdel CDO	-	-	-138 000
Sum aksjederivater	-	4 106	-138 000
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	500 455	2 418	-35 987
Sum valutainstrumenter	500 455	2 418	-35 987
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	3 410 690	183 618	-62 602
Andre rentekontrakter	-	1 337	-
Sum renteinstrumenter	3 410 690	184 955	-62 602
Sum finansielle derivater	-	191 477	-236 590

NOTE 24 – VERDIPAPIRER TILGJENGELIG FOR SALG

2009

Morselskapet			Konsernet	
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
-	-	Oslo Kongressenter Folkets Hus BA	7 009	7 009
-	-	Finansnæringens Hus	5 813	6 246
-	-	Norsk Tillitsmann	919	1 233
-	-	Norsk Pensjon AS	1 600	930
-	-	SpareBank 1 Eiendomsinvest I AS	5 000	3 475
-	-	SR Eiendomsinvest Tyskland I AS	4 889	4 889
15 182	15 182	Eiendomsverdi AS	15 182	15 182
153	153	Andre	3 477	3 980
15 335	15 335	Sum aksjer tilgjengelig for salg	43 889	42 944

2008

Morselskapet			Konsernet	
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
-	-	Oslo Kongressenter Folkets Hus BA	7 009	7 009
-	-	Finansnæringens Hus	5 813	6 126
-	-	SpareBank 1 Eiendomsinvest I AS	5 000	5 000
-	-	SR Eiendomsinvest Tyskland I AS	4 804	4 804
153	153	Andre	10 391	7 410
153	153	Sum aksjer tilgjengelig for salg	33 017	30 349

NOTE 25 – OBLIGASJONER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

NOK 1 000	2009			2008		
	Anskaffelses- kost	Balansført verdi	Virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Balansført verdi	Virkelig verdi
Obligasjoner holdt til forfall	4 866 298	4 879 452	4 949 046	4 981 824	4 995 386	5 065 695
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner holdt til forfall		140 929			145 054	145 054
Sum obligasjoner holdt til forfall	4 866 298	5 020 382	4 949 046	4 981 824	5 140 440	5 210 749
Andre obligasjoner til amortisert kost	637 351	650 190	682 366	673 971	676 960	682 565
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner til amortisert kost		114 436			115 326	115 325
Sum obligasjoner til amortisert kost	637 351	764 626	682 366	673 971	792 286	797 890
Sum obligasjoner målt til amortisert kost	5 503 649	5 785 008	5 631 412	5 655 795	5 932 726	6 008 639

NOK 1 000	Risiko- vekting	2009			2008		
		Anskaffelses- kost	Balansført verdi	Virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Balansført verdi	Virkelig verdi
Stats og statsgaranterte	0 %	318 900	326 664	320 031	387 920	398 631	404 816
Norske og utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	804 916	825 439	815 523	604 916	618 046	651 257
Kommuner og fylker	20 %	342 865	350 151	345 515	404 084	412 250	421 237
Kredittforetak og bank	20 %	2 505 244	2 712 069	2 607 565	2 796 748	2 997 958	3 045 138
Industrilån	100 %	1 531 724	1 570 684	1 542 778	1 462 127	1 505 841	1 486 193
Sum obligasjoner og sertifikater		5 503 649	5 785 008	5 631 412	5 655 795	5 932 726	6 008 639
<i>Herav børsnoterte papirer</i>		<i>3 852 242</i>	<i>3 975 898</i>	<i>3 927 326</i>	<i>3 194 365</i>	<i>3 211 902</i>	<i>3 198 824</i>

Beholdningsendringer gjennom regnskapsåret

	2009	2008
Inngående balanse 01.01.	5 932 725	4 423 207
Tilgang	389 809	1 877 223
Avgang	-539 020	-374 503
Årets periodiserte over-/underkurs (amortisering)	1 493	6 798
Utgående balanse 31.12.	5 785 008	5 932 726

	2009 Skade- virksomhet	2009 Liv- virksomhet	2008 Skade- virksomhet	2008 Liv- virksomhet
Durasjon	3,0	5,8	3,6	6,1
Gjennomsnittlig effektiv rente	3,6	4,5	6,3	5,1

NOTE 26 – VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST

Morselskapet				Konsernet			
2009		2008		2009		2008	
Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
NOK 1 000							
Eiendeler							
250 000	250 000	-	-	197 678	197 678	76 247	76 427
-	-	-	-	20 415 125	20 404 812	19 791 431	20 174 142
-	-	-	-	5 785 008	5 631 412	5 932 726	6 008 639
101 198	101 198	752 377	752 377	1 294 653	1 294 652	2 151 847	2 151 847
351 198	351 198	752 377	752 377	27 692 464	27 528 554	27 952 251	28 411 055
Forpliktelses							
501 700	501 700	511 053	511 053	2 741 507	3 241 507	2 313 642	2 313 642
-	-	-	-	14 717 423	14 217 423	14 690 310	14 690 310
500 531	500 531	501 062	501 062	4 168 644	4 176 458	3 884 384	3 884 384
683 892	670 842	684 049	674 500	1 769 568	1 753 339	1 335 074	1 325 525
1 686 123	1 673 073	1 696 164	1 686 615	23 397 142	23 388 727	22 223 410	22 213 861
Forpliktelses og garantiansvar utenfor balansen							
				1 877 538		1 613 000	
				475 000		625 000	
				-		-	
				2 078 500		1 187 500	

Amortisert kost innebærer verdsetting av balansepostene etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for verdiforringelse. Slike verddivurderinger vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurdering av de samme instrumenter. Avvik kan skyldes forskjellige oppfatninger om makroutsikter, markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav, samt avvik i tilgang på presis informasjon.

Tabellene ovenfor gir en oversikt over beregnet virkelig verdi av poster som er bokført til amortisert kost. Verdien er beregnet med utgangspunkt i interne modeller som beregner en teoretisk verdi da det ikke finnes aktive markeder, eller sammenligning mellom priser på instrumentene i porteføljen i forhold til siste tilgjengelige transaksjonspriser. I tilfeller hvor det ikke er relevant prisinformasjon tilgjengelig, er det benyttet et anslag basert på skjønn. Verdsetting til virkelig verdi, er etter sin natur beheftet med betydelig usikkerhet.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner og utlån til kunder

Verdsettelse av utlån i finansmarkedet gir store utfordringer. Markedet for kjøp og salg av utlånsporteføljer er relativt begrenset, og transaksjonene vil ofte være preget av tvangssalg.

Kredittmarginene har gjennom 2009 blitt betydelig redusert i forhold til utgangen av 2008. I verdsettingen av utlån har utlånsporteføljen blitt delt inn i personmarkedskunder og bedriftsmarkedskunder. Vurderingen av bedriftsmarkedet har tatt utgangspunkt i gjennomsnittsmarginene i desember, og disse er vurdert opp mot beste anslag på hva marginkravet ville vært ved utgangen av 2009 dersom lånene hadde vært gitt på det tidspunktet. Det er imidlertid svært vanskelig å anslå hva reprising innebærer i form av redusert durasjon på lånene, og i beregningen av virkelig verdi er forretningsenhetenes estimater basert på empiri lagt til grunn.

Det er meget sterk konkurranse i det norske personmarkedet. Varslede, ikke gjennomførte renteendringer som følge av redusert rentenivå, tilsier at det er merverdier i porteføljen, men ikke større beløp enn at dette er innenfor rammen av generell usikkerhet i beregning av virkelig verdi. Virkelig verdi av p.t.-prisede personmarkedslån er derfor satt lik amortisert kost.

For nedskrevne lån er det gjort en vurdering av sannsynlig kontantstrøm for lånene neddiskontert med effektiv rente justert for endringer i markedsvilkår for tilsvarende ikke nedskrevne lån. Lånerenten før avsetning ble foretatt tar høyde for den økte kredittrisikoen i engasjementet. Gitt den generelle usikkerhet som ligger i beregninger av virkelig verdi i markedssituasjonen ved utgangen av 2009, er det SpareBank 1 Gruppens vurdering at nedskrevet verdi gir et godt bilde av virkelig verdi av disse utlånene.

Obligasjoner til amortisert kost

Obligasjoner til amortisert kost består hovedsaklig av CDO'er. CDOene er delt i en hovedstol og en derivatdel. Hovedstolen er ført som obligasjoner målt til amortisert kost, mens derivatdelen er ført som finansielle eiendeler til virkelig verdi. Verddivurdering av CDOene er basert på sannsynlighetstabeller for mislighold av CDOer utarbeidet av ratingselskapene.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder er vurdert til amortisert kost. Noen mindre innskudd med aksjeindeksert avkastning (BMB) er vurdert til virkelig verdi. Virkelig verdi av p.t.-prisede innskudd er derfor satt lik amortisert kost.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital

Verdipapirgjeld til fast rente er vurdert til virkelig verdi, mens verdipapirgjeld til flytende rente og ansvarlig lånekapital er vurdert til amortisert kost. Verdsettingen av gjeld vurdert til amortisert kost er basert på innhentet informasjon fra meglere («broker quotes») eller beregnet på bakgrunn av rentekurver innhentet fra Reuters. Verdi ved antatt nyutstedelse er lagt til grunn, på tilsvarende måte som for utlån.

NOTE 27 – INVESTERINGSEIENDOMMER

SpareBank 1 Gruppens totale eiendomsportefølje utgjorde 257 501 m² fordelt på 23 bygg per 31.12.2009. Av dette bruker SpareBank 1 Gruppen 28.775 m² i egen virksomhet. Samlet ledighetsgrad er 1,44 prosent, eller 3 938 m². Vektet gjenværende leietid for hele porteføljen er 5,5 år.

NOK 1 000	2009	2008
Tilgang/avgang og verdiregulering		
Anskaffelseskost 01.01.	4 013 112	3 840 859
Tilgang i året	48 015	172 294
Avgang i året	-	-
Anskaffelseskost 31.12.	4 061 127	4 013 153
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	-	-
Årets ordinære avskrivninger	-	-
Akkumulerte avskrivninger 31.12.	-	-
Akkumulert verdiregulering 01.01.	647 836	675 763
Årets verdiregulering	-18 077	-27 966
Akkumulert verdiregulering 31.12.	629 759	647 797
Bokført verdi 31.12.	4 690 887	4 660 949

2009		By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000							
Type bygg							
Kontorbygg		Oslo Sentrum	1 106 605	1 206 674	74 006	53 430	2013
Kontorbygg		Skøyen	1 068 642	1 453 358	121 856	75 877	2015
Kontorbygg		Oslo øvrig	581 974	680 577	50 054	39 002	2020
Kjøpesenter		Oslo øvrig	297 632	291 520	24 058	18 196	2015
Kontorbygg/butikker		Oslo Sentrum	440 157	789 813	62 308	31 097	2011
Kontorbygg/butikker		Akershus	100 550	130 111	13 457	13 535	2012
Annet		Oslo	133 894	138 833	8 088	60	2096
Sum			3 729 454	4 690 887	353 827	231 197	

2008		By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000							
Type bygg							
Kontorbygg		Oslo Sentrum	1 106 605	1 265 709	87 961	53 430	2013
Kontorbygg		Skøyen	1 068 642	1 476 540	102 516	75 877	2015
Kontorbygg		Oslo øvrig	581 974	690 877	53 009	39 002	2020
Kjøpesenter		Oslo øvrig	297 632	293 994	23 854	18 196	2015
Kontorbygg/butikker		Oslo Sentrum	440 157	678 110	49 231	31 097	2011
Kontorbygg/butikker		Akershus	100 550	124 975	11 959	13 535	2012
Annet		Oslo	124 276	130 743	26 417	60	2096
Sum			3 719 836	4 660 949	354 947	231 197	

Verdsettelse av investeringseiendommene

Eiendommene vurderes til virkelig verdi to ganger i året, henholdsvis per 30.06 og 31.12. Verdivurderingene gjøres av selskapet. For å kvalitetssikre egne vurderinger innhentes det i tillegg eksterne takster på alle eiendommene årlig.

Ved verdsettelse av eiendomsporteføljen benytter selskapet en kontantstrømsmodell.

Forutsetningene som er benyttet i denne modellen er følgende:

Den enkelte eiendoms markedsverdi er beregnet ved å diskontere forventet fremtidig netto kontantstrøm inkludert eiendommens diskonterte forventede sluttverdi etter 30 år.

Alle kontantstrømmene er nominelle, og det er forutsatt en prisstigning på 2,5 prosent.

Diskonteringsraten reflekterer risikojustert avkastningskrav, og består av en risikofri langsiktig rente pluss en risikopremie som igjen avhenger av standard, beliggenhet, eiendomstype, leiekontraktens løpetid etc. Over tid antas det at nivået for markedets avkastningskrav for eiendom vil ligge ca 1-2 prosentpoeng over den lange swapprenten. Dette gir et avkastningskrav på 6,5 – 7,5 prosent.

Leieinntektene er beregnet som kontraktsfestet leie frem til kontraktens forfall. Deretter benyttes markedsleie. I vurderingen av markedsleie er det benyttet realverdi av det administrasjonen etter beste skjønn og overbevisning tror vil være markedsleien for hvert leieobjekt på de respektive utløpstidspunkt.

I modellen er løpende vedlikehold og administrasjonskostnader samt kostnader til leieboertilpasninger hensyntatt.

Forventet ledighet i porteføljen er satt til 2 prosent.

NOTE 28 – UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Interne lån fra Morselskap

NOK 1 000	2009	2008
Ansvarlig lån til SpareBank 1 Livsforsikring AS	125 000	125 000
Ansvarlig lån til SpareBank 1 Skadeforsikring AS	75 000	75 000
Trekkrettighet til Argo Securities AS	50 000	-
Ordinært lån til ODIN Forvaltning AS	-	100 000
Sum utlån til foretak i samme konsern	250 000	300 000
Lån er ført etter amortisert kost prinsippet		

Fordringer på kredittinstitusjoner

NOK 1 000	2009	2008
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	197 678	76 427
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	-	-
Sum netto utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	197 678	76 427

Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter

NOK	25 769	273
SEK	10 589	953
USD	57 753	3 645
JPY	11 375	20 758
GBP	15 984	6 970
EUR	64 758	35 729
CAD	4 698	4 589
CHF	4 371	837
Annen valuta	2 381	2 673
Sum	197 678	76 427

Utlån til kunder

NOK 1 000	2009	2008
Utlån fordelt på fordringstype		
Kasse-/drifts- og brukskreditter	2 690 072	2 196 868
Byggelån	495 983	333 200
Nedbetalingslån	18 145 881	17 805 695
Brutto utlån og fordringer på kunder	21 331 936	20 335 763
Nedskrivninger	-248 687	-161 622
Netto utlån og fordringer på kunder	21 083 249	20 174 141
Sum utlån på kunder og kredittinstitusjoner	21 280 928	20 250 569
Utlån fordelt på markeder		
Lønnstakere	14 492 094	14 340 470
Næringsfordelt	6 839 842	5 995 293
Brutto utlån og fordringer på kunder	21 331 936	20 335 763
Nedskrivninger	-248 687	-161 622
Netto utlån og fordringer på kunder	21 083 249	20 174 141
Herav lån til ansatte	1 153 925	1 162 406
Lånerente til ansatte er 80 % av beste boliglånsrente til kunder.		

Brutto utlån fordelt på geografiske områder

	2009	2008
Oslo	12 188 946	11 523 630
Akershus	7 009 227	7 186 369
Øvrig	2 133 763	1 625 764
Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	21 331 936	20 335 763

Brutto utlån fordelt på sektor og næring

	2009	2008
Lønnstakere o.l	14 492 094	14 404 907
Landbruk	47 178	827
Fiskeri og fiskeforedling	7	2
Oljerelatert virksomhet	-	94 980
Industri	390 574	72 320
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	72 984	57 899
Varehandel	452 623	432 340
Hotell og restaurant	213 183	116 396
Transport og Lagring	95 357	80 955
Forretningsmessig tjenesteyting	500 238	576 341
Eiendomsdrift	4 605 910	4 143 171
Informasjon og teknologi	174 453	150 123
Finans	196 705	74 696
Øvrige sektorer	90 630	130 806
Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	21 331 936	20 335 763

Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring

	2009	2008
Lønnstakere o.l	23 192	11 879
Industri	1	2 517
Bygg og anlegg	3 259	24
Varehandel	875	1 056
Hotell og restaurant	8	9
Transport og lagring	74	2
Forretningsmessig tjenesteyting	1 474	13 408
Eiendomsdrift	91 985	58 538
Informasjon og teknologi	2 364	1 667
Øvrige sektorer	26 975	-55
Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	150 207	89 045

Brutto utlån fordelt på risikogruppe

	2009	2008
Svært lav risiko	38 %	35 %
Lav risiko	17 %	18 %
Middels risiko	31 %	35 %
Høy risiko	5 %	5 %
Svært høy risiko	6 %	4 %
Mislighold	2 %	2 %
Sum	100 %	100 %

Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogruppe

	2009	2008
Svært lav risiko		
Lav risiko		
Middels risiko		
Høy risiko		
Svært høy risiko		
Mislighold	100 %	100 %
Sum	100 %	100 %

SpareBank 1 Gruppens utlånsportefølje ligger hovedsaklig i datterselskapet Bank 1 Oslo AS.

Banken beregner misligholdssannsynlighet (PD) for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgestidspunktet. Kundene klassifiseres i en av ni friske risikoklasser (A til I) avhengig av størrelsen på PD. I tillegg er det to risikoklasser (J og K) for engasjementer som er misligholdte, eller hvor det er foretatt individuell nedskrivning. Basert på sikkerhetsdekningen, klassifiseres engasjementene i en av syv sikkerhetsklasser. Porteføljen inndeles i risikogrupper, basert på kombinasjoner av risikoklasser og sikkerhetsklasser. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljestyringsystem.

Engasjementsoppfølging gjøres blant annet ut i fra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Kredittrisiko prises på basis av produktkostnader, forventet tap og nødvendig avkastning på risikojustert kapital.

Forventet gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maks forventet tap.

Nedskrivning på grupper av utlån beregnes med utgangspunkt i total tapsforventning, fratrukket forventet tap knyttet til lån med individuell nedskrivning.

NOTE 29 – TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

NOK 1 000	2009			2008		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-15 026	-50 856	-65 882	-9 556	-42 757	-52 312
Periodens endring i gruppenedskrivninger	10 523	-32 808	-22 285	-14 718	-1 545	-16 263
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	-3 643	-30 764	-34 407	-327	463	136
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	-204	-1 648	-1 852	-1 041	-1 511	-2 552
Inngang på tidligere nedskrevet utlån og garantier	900	358	1 258	1 977	3 958	5 934
Sum tap på utlån og garantier	-7 450	-115 717	-123 168	-23 665	-41 392	-65 057

Bruttobeløp på lån som er individuelt vurdert for nedskrivning, før fradrag for tapsavsetning:

NOK 1 000	2009			2008		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	11 823	77 222	89 045	3 338	39 586	42 924
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. m tidl. nedskrivninger	-1 966	-25 853	-27 819	-286	-1 131	-1 417
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-2 488	-22 397	-24 885	-27	-19 294	-19 321
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1 289	2 405	3 694	230	13 000	13 230
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	14 475	95 697	110 172	8 568	45 061	53 629
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	23 133	127 074	150 207	11 823	77 222	89 045
Gruppenedskrivninger						
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	-31 102	-42 197	-73 299	16 384	40 652	57 036
+ Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	10 523	-32 808	-22 285	14 718	1 545	16 263
= Gruppenedskrivning for deknig av tap på utlån og garantier per 31.12.	-20 579	-75 005	-95 584	31 102	42 197	73 299

Brutto tap fordelt på sektor og næring

NOK 1 000	2009			2008		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Industri og bergverk	-	1	1	-	296	296
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	-	3 262	3 262	-	91	91
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	-	-184	-184	-	-8 571	-8 571
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	-	73	73	-	-11	-11
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	-	58 664	58 664	-	48 890	48 890
Utland og andre	-	20 474	20 474	-	-127	-127
Personmarked	19 852	-	19 852	4 697	-	4 697
Gruppenedskrivning næring	-	32 808	32 808	-	1 545	1 545
Gruppenedskrivning person	-10 523	-	-10 523	4 357	-	4 357
Brutto tap på utlån til kunder	9 329	115 098	124 427	9 054	42 113	51 167

Misligholdte og tapsutsatte engasjement

	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Misligholdte engasjement (forfalte over 90 dager)	416 568	268 741	112 378	95 629	99 308	267 369
Øvrige tapsutsatte engasjement	23 038	131 855	53 444	145 313	64 837	67 905
Totalt tapsutsatte engasjement	439 606	400 596	165 822	240 942	164 145	335 274
Individuelle nedskrivninger	149 485	88 323	42 004	87 350	85 303	148 140
Netto tapsutsatte engasjement	589 091	312 273	123 818	153 592	78 842	187 134

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør 5,6 millioner kroner for 2009, mot 7,3 millioner kroner for 2008. I løpet av 2009 ble et utlånsvolum på 135,7 millioner kroner som var i mislighold 31.12.2008 friskmeldt som følge av reforhandlinger.

NOTE 30 – KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING

SpareBank 1 Gruppens styring av kredittrisiko er nærmere beskrevet i note 3. Risikoklassifiseringen er slik:

Risiko-klasse	Misligholdssannsynlighet			Sikkerhetsdekning (realisasjonsverdi/engasjement)		
	F.o.m	Til	Historisk mislighold (% av antall)	Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	0,01 %	1	120	
B	0,11 %	0,25 %	0,16 %	2	100	120
C	0,26 %	0,50 %	0,22 %	3	80	100
D	0,51 %	0,75 %	0,43 %	4	60	80
E	0,76 %	1,25 %	0,64 %	5	40	60
F	1,26 %	2,50 %	1,21 %	6	20	40
G	2,51 %	5,00 %	2,46 %	7	0	20
H	5,01 %	10,00 %	4,68 %			
I	10,00 %	100,00 %	13,07 %			
J	misligholdt					
K	misligholdt/nedskrevet					

Kombinasjoner av risikoklasser og sikkerhetsklasser oppsummeres i følgende risikogrupper:

Risiko-klasse	Sikkerhetsklasse						
	1	2	3	4	5	6	7
A	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Lav
B	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Lav	Lav	Middels	Middels
C	Svært lav	Svært lav	Svært lav	Lav	Lav	Middels	Middels
D	Svært lav	Svært lav	Lav	Middels	Middels	Middels	Middels
E	Lav	Lav	Middels	Middels	Middels	Middels	Middels
F	Middels	Middels	Middels	Middels	Middels	Høy	Høy
G	Middels	Middels	Middels	Middels	Høy	Svært høy	Svært høy
H	Høy	Høy	Høy	Høy	Svært høy	Svært høy	Svært høy
I	Svært høy	Svært høy	Svært høy	Svært høy	Svært høy	Svært høy	Svært høy
J	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk
K	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk	Misligh./nedsk

MNOK	Gj.snittlig usikret eksponering	Totalt engasjementsvolum	Gj.snittlig usikret eksponering	Totalt engasjementsvolum
	2009	2009	2008	2008
Risikogruppe				
Svært lav risiko	0,05 %	8 861	0,05 %	8 193
Lav risiko	5,84 %	4 041	13,67 %	4 400
Middels risiko	9,00 %	7 392	12,92 %	7 934
Høy risiko	13,93 %	1 184	22,56 %	1 224
Svært høy risiko	13,59 %	1 269	21,16 %	810
Mislighold og nedskrevet	16,80 %	462	9,64 %	423
Totalt	5,66 %	23 209	9,21 %	22 984

Gjennomsnittlig usikret eksponering er estimert på basis av gjennomsnittlig sikkerhetsdekning i hver sikkerhetsklasse. Bank 1 Oslo fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatt realisasjonsverdi i en nedgangs-konjunktur. Eksempelvis vil stilte sikkerheter i form av unoterte aksjer i henhold til bankens interne retningslinjer ikke bli tillagt noen realisasjonsverdi, og dermed fremstå som usikret. Den konservative vurderingen innebærer at faktisk oppnådd realisasjonsverdi kan bli høyere enn estimert realisasjonsverdi.

NOTE 31 – MAKS KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER

Tabellen nedenfor viser maksimalt eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morselskapet			Konsernet	
Brutto eksponering			Brutto eksponering	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
EIENDELER				
101 198	752 377	Bankinnskudd og kontanter	1 294 653	2 151 847
-	-	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	197 678	76 427
-	-	Utlån til og fordringer på kunder	21 083 250	20 174 142
-	-	Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet (FVO)	11 347 162	134 223
-	-	Verdipapirer holdt for handelsformål	12 590 992	18 962 216
-	-	Derivater	220 787	191 477
-	-	Verdipapirer holdt til forfall	5 020 382	5 140 440
-	-	Verdipapirer til amortisert kost	764 626	792 286
15 335	153	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	42 944	30 349
193 758	142 322	Andre eiendeler	482 731	285 152
310 291	894 853	Sum finansielle eiendeler	53 045 205	47 938 559
FORPLIKTELSER				
-	-	Betingete forpliktelser - garantier	611 386	646 498
-	-	Ubenyttede kreditter	1 877 538	1 613 320
-	-	Lånetsagn	475 000	625 000
-	-	Sum finansielle garantistillelser	2 963 924	2 884 818
310 291	894 853	Total kredittrisikoeksponering	56 009 129	50 823 377

NOTE 32 – GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FINANSIELLE FORPLIKTELSER

Konsern 2009

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	200 617	1 376 460	11 476	1 560 999	-	-	3 149 552
Innskudd fra og gjeld til kunder	14 211 797	2 152	316 727	56 321	-	-	14 586 997
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	126 020	2 958 546	3 940 050	471 746	-	7 496 362
Derivater	-	17 299	41 232	123 051	197 774	-	379 356
Andre forpliktelser	2 424 332	274 114	-	-	-	-	2 698 446
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon	283 570	10 223	281 003	793 095	350 000	200 000	1 917 891
Lånetsagn	475 000	-	-	-	-	-	475 000
Sum gjeld	17 595 316	1 806 268	3 608 984	6 473 516	1 019 520	200 000	30 703 604

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2009 lagt til grunn.

For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1 - 5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

Konsern 2008

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	1 802 589	-	-	-	-	1 802 589
Innskudd fra og gjeld til kunder	15 576 554	49 497	250 838	87 550	-	-	15 964 440
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	123 202	1 870 005	4 162 141	-	-	6 155 348
Derivater	-	48 514	10 200	51 131	126 744	-	236 590
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon	-	9 934	60 209	462 594	672 735	633 000	1 838 471
Lånetsagn	625 000	-	-	-	-	-	625 000
Sum gjeld	16 201 554	2 033 737	2 191 252	4 763 416	799 479	633 000	26 622 438

Mor 2009

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	200 617	301 083	-	-	-	-	501 700
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	2 836	502 836	-	-	-	505 671
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon	283 570	2 654	257 876	153 876	-	-	697 977
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum gjeld	484 187	306 573	760 711	153 876	-	-	1 705 347

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2009 lagt til grunn.

Mor 2008

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	511 053	-	-	-	-	511 053
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	501 062	-	-	501 062
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon	-	-	-	400 449	-	283 601	684 049
Sum gjeld	-	511 053	-	901 511	-	283 601	1 696 164

NOTE 33 – ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN OG PREMIEINNTEKTER

Tabellen viser forfalte beløp på utlån, overtrekk på kreditt/innskudd og premieinntekter fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

2009

NOK 1 000	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked		2 630	4 053	1 627	27 111	35 421
Bedriftsmarked		123 298	13 083	8 265	38 422	183 068
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie		24 577	2 787	-	-	27 364
Sum		150 505	19 923	9 892	65 533	245 853

2008

NOK 1 000	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked		5 635	2 229	3 431	17 080	28 375
Bedriftsmarked		16 872	501	4 719	16 206	38 298
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie		23 736	1 829	846	112	26 523
Sum		46 243	4 559	8 996	33 398	93 196

NOTE 34 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

SpareBank 1 Gruppen har lavt omfang av valutaaktiviteter og styrer sin valutarisiko med henblikk på ikke å ta valutarisiko. Dette betyr at konsernet løpende avdekker det meste av sine valutaposisjoner mot kunder ved å ta tilsvarende posisjoner i markedet (back-to-back). Det er stort sett datterselskapet Bank 1 Oslo som har valutaposisjoner. Bankens valutaposisjoner følges opp daglig og det er satt rammer på maksimal eksponering (absolutt posisjon) i enkeltvaluta og samlet valutaeksponering. Rammebrudd rapporteres umiddelbart til bankens ledelse. Rammeutnyttelser rapporteres minst kvartalsvis til styret.

Eksponeringen er som følger:

2009			2008		
Netto valuta eksp. i NOK	Resultateffekt ved 3 % endr.	NOK 1 000	Netto valuta eksp. i NOK	Resultateffekt ved 3 % endr.	
		Valuta			
266	8	EUR	168	5	
744	22	USD	-35	-1	
1 933	58	Andre	2 421	73	
2 943	88	Sum	2 554	77	
30 millioner	Total valutaramme		30 millioner		
15 millioner	Ramme per valuta		15 millioner		

NOTE 35 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

Bankvirksomhet kan gi opphav til betydelig renterisiko, som følge av blant annet ordinær innlåns- og utlånsvirksomhet, samt investeringer i rentebærende papirer. Bank 1 Oslos renterisiko er hovedsakelig knyttet til de to førstnevnte, men banken har også en investeringsportefølje med noe innslag av renterisiko. Investeringsporteføljen utgjør normalt under 10% av den samlede forvaltningskapitalen og har som hovedhensikt å skape avkastning på overskuddslikviditeten som del av den løpende likviditetsstyringen. Det investeres nesten utelukkende i papirer med velrennomerte motparter, som har investment grade rating. Papirene som benyttes er hovedsakelig papirer med kvartalsvis rentefastsettelse (FRN), slik at renterisikoen reduseres. Banken styrer investeringene gjennom detaljerte rammer som revideres og godkjennes av styret minst årlig. Bankens middle office foretar løpende rammekontroll, og rapporterer umiddelbart rammebrudd til bankens ledelse. Rammeutnyttelser rapporteres til styret minst kvartalsvis.

Banken benytter rentebytteavtaler i stor grad, med hensikt om å immunisere banken mot renterisiko. Bank 1 Oslo måler renterisiko som den samlede resultateffekten på bankens balanseposter og utenombalanseposter ved skift i rentekurven. Det er satt rammer for hvor stor resultat-effekt som tillates gitt parallellskift og vridninger på rentekurven. Renterisikoen begrenses også gjennom rammer på maksimal vektet løpetid og durasjon i verdipapirporteføljen. Per 31.12.2009 ville et parallellskift av rentekurven med +100 basispunkter ha medført en økning av verdien på egenkapitalen og resultat etter skatt på ca 11,0 millioner kroner. Tilsvarende ville et parallellskift på +100 basispunkter pr. 31.12.2008 gitt en økning i verdien på egenkapitalen og resultat etter skatt på ca 10,7 millioner kroner. Rentefall vil gi en tilsvarende negativ effekt. De samme tallene gjelder også for konsernregnskapet.

NOTE 36 – INNSKUDD FRA KUNDER OG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	268 377	611 735
501 700	511 053	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2 328 996	1 701 908
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	9 458 072	7 167 649
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	5 220 287	7 311 484
-	-	Gjeld til forsikringstakere	183 198	211 177
501 700	511 053	Sum innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	17 458 930	17 003 952
Bankinnskudd				
NOK 1 000			2009	2008
			Innskudd	Innskudd
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid			9 458 072	7 167 649
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid			5 220 287	7 311 484
Sum innskudd fra kunder			14 678 359	14 479 134
Lønnstakere o.l			4 236 541	4 150 541
Landbruk			162	2 380
Fiskeri og fiskerelatert virksomhet			13 517	7
Oljerelatert virksomhet			650	805
Industri			135 891	141 914
Kraft og vannforsyning			-	3 625
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning			158 439	162 124
Varehandel			333 865	286 062
Hotell og restaurant			126 560	79 840
Transport og lagring			70 913	101 450
Forretningsmessig tjenesteyting			6 787 682	1 396 004
Eiendomsdrift			978 518	740 279
Offentlig sektor			13 157	9 049
Shipping			-	25 159
Verftsindustri			569	426
Informasjon og teknologi			121 773	52 779
Finans			1 624 178	1 504 643
Øvrige sektorer			75 944	5 822 046
Sum innskudd fordelt på sektor og næring			14 678 359	14 479 134
Innskudd fordelt på geografiske områder				
Oslo			12 173 336	12 066 957
Akershus			1 945 840	1 954 553
Andre			559 183	457 624
Sum innskudd fordelt på geografiske områder			14 678 359	14 479 134

NOTE 37 – ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Morselskapet				Konsernet			
2009	2008	NOK 1000	Rente	Inn-løsningsrett	Forfall	2009	2008
Tidsbegrenset							
250 202	250 281	21.12.2005 - Norsk Tillitsmann AS	NIBOR pluss 0,62 %	21.12.10	21.12.15	250 202	250 281
150 120	150 168	21.12.2006 - Norsk Tillitsmann AS	NIBOR pluss 0,53 %	21.12.11	21.12.16	150 120	150 168
-	-	30.06.2009 - LO	NIBOR pluss 2,75 %	30.03.14	30.06.19	500 136	-
-	-	30.06.2003 - LOs utdanningsfond	NIBOR pluss 1,60 %	30.06.08	30.06.13	-	50 009
-	-	30.06.2003 - Syklønsordningens Fond	NIBOR pluss 1,60 %	30.06.08	30.06.13	-	50 009
-	-	28.06.2006 - BN Bank ASA	NIBOR pluss 0,60 %	28.06.11	28.06.16	15 000	-
-	-	30.11.2008 - SpareBank 1 Nord-Norge	NIBOR pluss 0,70 %	30.11.13	30.11.18	20 000	-
-	-	15.02.2006 - Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 0,45 %	15.06.11	15.06.16	200 222	200 447
400 322	400 449	Sum tidsbegrenset				1 135 680	700 913
Evigvarende:							
83 152	83 159	Norske eierbanker	NIBOR pluss 2,25 %	30.09.07	evigv.	83 152	83 159
200 418	200 442	SpareBank 1 Gruppen AS' eiere proratarisk	NIBOR pluss 2,25 %	30.09.07	evigv.	200 418	200 442
283 570	283 601	Sum evigvarende				283 570	283 601
Fondsobligasjoner:							
-	-	30.12.2004 - LO / Forbund tilknyttet LO	NIBOR pluss 1,7 % Call opsjon 2014*)		evigv.	150 032	150 049
-	-	15.06.2006 - Fondsobl. Norsk Tillitsmann	NIBOR pluss 1,17 %		evigv.	200 286	200 511
-	-	Sum fondsobligasjoner				350 318	350 560
683 892	684 049	Sum ansvarlig lånekapital				1 769 568	1 335 074

*) Dersom fondsobligasjonen ikke tilbakebetales i 2014 er rentepåslaget 1,0 %

NOTE 38 – GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Morselskapet				Konsernet				
2009	Gj.snittlig rentesats 2009	2008	Gj.snittlig rentesats 2008	NOK 1000	2009	Gj.snittlig rentesats 2009	2008	Gj.snittlig rentesats 2008
-	-	-	-	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	1 000 000	4,14 %	1 235 000	5,87 %
500 000	3,09 %	500 000	6,47 %	Obligasjonsgjeld	5 680 000	3,30 %	4 486 000	7,11 %
-	-	-	-	Verdijusteringer	105 873	-	125 515	-
531	-	1 062	-	Påløpte renter per 31.12.2009	94 605	-	115 795	-
500 531	-	501 062	-	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6 880 478	-	5 962 310	-
Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt								
-	-	-	-	2009	-	-	1 846 000	-
500 000	-	500 000	-	2010	2 750 000	-	1 750 000	-
-	-	-	-	2011	1 200 000	-	1 100 000	-
-	-	-	-	2012	800 000	-	800 000	-
-	-	-	-	2013	500 000	-	225 000	-
-	-	-	-	2014	1 020 000	-	-	-
-	-	-	-	2017	410 000	-	-	-
-	-	-	-	Verdijusteringer	105 873	-	125 515	-
531	-	1 062	-	Påløpte renter per 31.12.2009	94 605	-	115 795	-
500 531	-	501 062	-	Obligasjonsgjeld og andre låneopptak	6 880 478	-	5 962 310	-

NOTE 39 – KAPITALDEKNING

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
1 782 400	1 747 200	Innbetalt akjekapital	1 782 400	1 747 200
827 096	986 296	Overkursfond	827 096	986 296
702 945	751 944	Annen egenkapital	1 472 320	649 813
120 000	624 000	Avsatt utbytte	120 000	624 000
-	-	Fond for urealiserte gevinster	65 221	66 048
-	-	Minoritetsinteresser	30 299	42 825
3 432 441	4 109 440	Sum balanseført egenkapital ekskl. skadefond	4 297 336	4 116 182
Kjernekapital				
-101 933	-98 264	Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-824 369	-900 560
-	-	Fond for urealiserte gevinster tilgjengelig for salg	-65 221	-66 048
-120 000	-624 000	Fradrag for avsatt utbytte	-120 000	-624 000
-	-	Fradrag for reassuranseavsetning	-34 133	-20 339
-	-	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
-	-	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukker tapsavsetninger	-108 186	-69 778
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-	-
-	27 030	Andel av nullstilte uamortiserte estimatavvik	-	69 721
-	-	Fondsobligasjon	350 000	350 000
3 210 508	3 414 206	Sum kjernekapital	3 495 427	2 855 178
Tilleggskapital utover kjernekapital				
283 000	283 000	Evigvarende ansvarlig kapital	283 000	299 905
400 000	400 000	Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1 129 000	688 250
-	-	45 % av urealisert gevinst på investeringseiendommer	29 349	29 722
-	-	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
-	-	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukker tapsavsetninger	-108 186	-69 778
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-	-
683 000	683 000	Sum tilleggskapital	1 333 163	948 099
3 893 508	4 097 206	Netto ansvarlig kapital	4 828 590	3 803 277
Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II				
449 294	442 762	Engasjementer etter SA metoden	133 485	106 023
-	-	Engasjement med spesialiserte foretak	427 082	386 387
-	-	Engasjement med øvrige foretak	163 747	150 955
-	-	Engasjement med massemarked SMB	3 467	3 410
-	-	Engasjement med massemarked personer	164 091	179 900
-	-	Engasjement med øvrige massemarked	26 543	28 556
-	-	Egenkapitalposisjoner	-	-
449 294	442 762	Sum kredittrisiko IRB	918 415	855 231
-	-	Gjeldsrisiko	93 889	59 923
-	-	Egenkapitalrisiko	3	10
-	-	Valutarisiko	-	-
90 793	-	Operasjonell risiko	155 453	197 827
-	-	Overgangsordning	20 008	133 355
-	-	Engasjementer beregnet etter Basel I	-	-
-	-	Kapitalkrav for forsikring	1 194 688	1 178 022
-	-	Fradrag	-11 013	-4 220
540 087	442 762	Minimumskrav ansvarlig kapital	2 371 443	2 420 148
57,67 %	74,03 %	Kapitaldekning 31.12.	16,29 %	12,57 %
47,56 %	61,69 %	herav kjernekapital	11,79 %	9,44 %
10,12 %	12,34 %	herav tilleggskapital	4,50 %	3,14 %

NOTE 40 – FORDRING PÅ REASSURANDØR

		Konsernet	
NOK 1 000		2009	2008
Fordring på reassurandør innen skadeforsikring		249 367	245 417
Gjenforsikringsandel erstatningsavsetning ført brutto		929 573	892 099
Gjenforsikringsandel ikke opptjent bruttopremie		119 728	106 327
Reklassifisert reassuranse avsetning		-147 825	-143 881
Sum fordring på reassurandør		1 150 842	1 099 962

NOTE 41 – FORDRING PÅ FORSIKRINGSTAKER

NOK 1 000	Konsernet	
	2009	2008
Hovedforfalt fakturert restanse i SpareBank 1 Skadeforsikring AS	253 675	220 212
Hovedforfalt ikke fakturert restanse i SpareBank 1 Skadeforsikring AS	776 727	682 870
Kundefordringer i SpareBank 1 Livsforsikring AS	77 613	183 681
Sum fordring på forsikringstaker	1 108 015	1 086 763

NOTE 42 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSE I SPAREBANK 1 LIVFORSIKRING AS

2009	Brutto premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Premie- og pensjons- reg.fond	Erstatnings- avsetninger	Sikkerhets- avsetninger	Sum
Individuell rente/pensjon	6 665 753	141 756	3 333	217 179	-	7 028 021
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	26 080	418	-	-	-	-
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	4 641 174	141 338	3 333	74 333	-	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	92 938	-	-	142 846	-	-
- Investeringsvalg	1 905 560	-	-	-	-	-
Individuell kapital	2 282 617	977	-	165 198	790	2 449 582
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	378 778	-	-	-	-	-
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	680 149	977	-	50 485	790	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	58	-	-	114 713	-	-
- Investeringsvalg	1 223 632	-	-	-	-	-
Kollektiv pensjon	9 203 664	146 758	366 287	318 717	-	10 035 427
- Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	3 462 984	93 294	249 891	126 567	-	-
- Fripoliser	3 074 348	53 465	-	19 500	-	-
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) uten investeringsvalg	252 082	-	10 948	5 998	-	-
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) med investeringsvalg	2 357 910	-	105 449	81 179	-	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	56 341	-	-	85 472	-	-
Gruppeliv	381 679	-	-	673 888	-	1 055 568
Ulykkesforsikring	-	-	-	224 421	50 415	274 836
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	224 421	50 415	-
						20 843 433

Avsetning etter premietariff:

Avsetning etter premietariff innebærer at beregningene er utført med de samme forutsetninger som ligger til grunn for beregning av premien for den enkelte forsikringsavtale. Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets forpliktelse med fradrag for kontantverdien av framtidige premier. Rentesatsen som er benyttet ved beregningen er således gjeldende grunnlagsrente for kontrakten.

Den avsatte premiereserven inkluderer administrasjonsreserve.

IBNR og RBNS avsetninger:

For gruppeliv avsettes delvis ved bruk av modeller (personalgruppeliv, foreningsgruppeliv og grunnforsikringen) og delvis ved at det avsettes 30 prosent av ett års risikopremie for død. For uførhet avsettes delvis 100-200 prosent av ett års risikopremie, og delvis avsettes IBNR basert på erstatninger og RBNS.

For kollektiv pensjonsforsikring avsettes 90–100 prosent av ett års risikopremie.

For individualbransjene avsettes etter prinsippet for risikopremie som nevnt under gruppeliv for bransjer hvor det forekommer nytteging.

For ulykkesprodukter er det avsatt med utgangspunkt i minstekravene til Finanstilsynet.

Satsen 30 prosent av ett års dødsrisikopremie er fastsatt ut fra antakelsen om at ca 30 prosent av dødsfallene i et år ikke har blitt meldt eller utbetalt før året etter. Satsene 100 prosent og 200 prosent av ett års risikopremie framkommer ved at det er henholdsvis ett år og to års karens på utbetaling av uførepensjon/uførerente og uførekapital.

IBNR/RBNS er ikke beregnet med diskonteringsrente.

NOTE 44 – GJELD VEDRØRENDE GJENFORSIKRING

NOK 1 000	2009	2008
Gjeld gjenforsikring i SpareBank 1 Livsforsikring AS	36 079	42 156
Gjeld gjenforsikring i SpareBank 1 Skadeforsikring AS	59 044	41 532
Sum gjeld vedrørende gjenforsikring	95 123	83 688

NOTE 45 – FORSIKRINGSRISIKO SPAREBANK 1 LIVSFORSIKRING AS

Viktige forutsetninger og endringer i dem

- Grunnlagsrenten vurderes til enhver tid etter renten på langsiktige statsobligasjoner, og i tråd med forskrift til forsikringsvirksomhetsloven. Grunnlagsrenten er p.t. 2,75 prosent for nye livsforsikringskontrakter tegnet fra og med 01.01.2006. For nye kollektive pensjonsavtaler fra 01.01.2006 er grunnlagsrenten 2,70 prosent. For opptjente rettigheter i kollektiv pensjon er grunnlagsrenten 3 prosent med virkning fra hovedforfall i 2004. For nye individuelle livsforsikringskontrakter i perioden 1994-2005 er grunnlagsrenten 3 prosent. For øvrig er grunnlagsrenten 4 prosent.
- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNH, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet. Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder er innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv.
- Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut i fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.
- Det har foregått et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye tariffen for individuell rente og pensjon som tar høyde for økt levealder. Endelig plan for implementering av nye tariffen er ikke fastsatt.

Styring av risiko fra forsikringskontrakter

- Vurdering av forsikringsrisiko
Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.
- Kontroll av forsikringsrisiko
I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn arbeider selskapet med et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Risikoresultat 2009

MNOK	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	-15,025	167,960	-29,658	-	55,746	179,022
Uførhet	9,776	26,462	44,939	-	90,398	171,576
Ulykke	-	-	-	40,625	-	40,625
Risikoresultat tekniske avsetninger	-5,249	194,422	15,281	40,625	146,144	391,222

Tallene under viser samlet risikoresultat for 2009 ved en reduksjon i dødeligheten på henholdsvis 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på henholdsvis 10 prosent og 20 prosent.

MNOK	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
10 prosent reduksjon i dødelighet	-5,844	203,234	16,672	40,625	167,694	422,381
20 prosent reduksjon i dødelighet	-6,438	212,047	18,064	40,625	189,244	453,541
10 prosent økning i uførhet	-18,565	192,045	7,475	40,625	132,620	354,198
20 prosent økning i uførhet	-31,881	189,668	-0,332	40,625	119,095	317,175

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder for det enkelte produkt.

- **Reassuranse**
Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

- **Kvotereassuranse**
Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.
- **Eksedentreassuranse (surplus)**
I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at prosentsetningen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.
- **Excess of loss / Katastrofereassuranse**
For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.
- **Tilstrekkelighetstest**
I henhold til IFRS4 skal det utføres en tilstrekkelighetstest av reserven. Denne er utført etter samme prinsipp siden 2004. Beregningene tar utgangspunkt i de prognoser som ligger i selskapets finansmodell, der både aktiva- og passivasiden inngår. Denne går frem til og med 2015. Det er forutsatt at administrasjons- og risikoresultat blir som gjennomsnitt for perioden 2009-2015, og en finansavkastning på 5,5 prosent.

Fordi levealderen øker forventes alderspensjonsreserven å være for lav for individuell pensjon. I beregningene er det forutsatt at det mangler 1,4 prosent av reserven og at dette fordeles over 3 år.

Tilstrekkelighetstesten viser at premiereserven er tilstrekkelig ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn.

Forhold og betingelser i forsikringskontrakter

- **Forsikringsrisiko**
I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet deknninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død.

Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt.

Med en stadig økning i levealder vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.
- **Renterisiko**
Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 3,35 prosent. Alle nye kontrakter tilbys med grunnlagsrente 2,75 prosent for individuelle forsikringer og 2,70 prosent for kollektiv ytelsespensjon. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Hvis dette ikke er tilstrekkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12 prosent av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2009
Individuell kapitalforsikring	2,33 %
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,48 %
Kollektiv pensjonsforsikring	3,42 %
Gruppelivsforsikring	0,00 %
Ulykkesforsikring	0,00 %
Samlet	3,35 %

- **Overskuddsmodeller**
Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.
- **Ny overskuddsmodell: Kollektiv pensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto og Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008**
- **Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon**
- **Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008**
- **Uten overskuddsrett: Gruppeliv, Kollektiv risikopensjon uten fripolise, Individuell rente, Individuell kapital og Ulykke**
- **Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital og Individuell rente**
- **Tildeling av overskudd**
Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut i fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen.

Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For ordninger utenfor lov om foretakspensjon tilføres overskuddet premiefondet.

- I produkter uten rett til overskudd eksponeres selskapet for kostnads- og forsikringsrisiko.
- Flytteretten, hvor oppgjørfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger 300 millioner kroner, kan utgjøre en likviditetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. Flyttegebyret er maksimert til 5000 kroner. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.
- Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer. Eksempelvis gjør flere endringer i pensjonslovene at mange kunder sier opp ytelsesordningen eller går over til innskuddsbasert ordning.
- Forfallsanalyse
Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling.

2009

MNOK	Bokført verdi	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	>20 år
Utbetalinger (ikke diskontert)		3 757	3 462	2 634	2 395	15 233
Totale premiereserve, netto (diskontert)	12 433					

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

- Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

NOTE 46 – FORSIKRINGSRISIKO SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS

Risiko i skadeforsikring

Forsikringsrisikoen for den enkelte forsikringskontrakt består av sannsynligheten for at forsikringstilfellet inntreffer og av usikkerheten i størrelsen for utbetalingen. Usikkerheten på forsikringsrisikoen for en portefølje er påvirket av mange forskjellige faktorer, slik som lovendringer og rettsavgjørelser. Disse har særlig betydning for personskadene. I tabellen under vises resultatteffekt knyttet til 1 prosent endring i kostnadsprosent, premienivå og skadefrekvens.

Følsomhetsanalyse

Resultateffekt før skatt (for egen regning)		Effekt i MNOK
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Privat	+/- 33,3
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Bedrift	+/- 3,8
1 % endring i premienivået		+/- 37,1
1 % endring i skadefrekvensen		+/- 27,8
10 % endring i XOL-premier for avgitt gjenforsikringer		+/- 1,7

Det er utarbeidet risikohåndbok som beskriver hvilke type forsikringsobjekter selskapet aksepterer i sin portefølje. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av dette. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for inntegning av ny portefølje. Det arbeides også med et automatisk system for oppfølging av konsentrasjon av forsikringsrisiko. Dette gjelder konsentrasjon av bygningsrisiko og følgeskader av branner og annet. Det gjøres tilpasninger i reassuransavdekningen i forhold til risikoeksponering av forsikringsporteføljen.

Estimatet på erstatningsavsetningen er vurdert til et forventningsrett nivå, som betyr at det ikke er en sikkerhetsbuffer innbakt i denne. Ut fra Finanstilsynets regler for forsikringstekniske avsetninger, skal selskapet til enhver tid ha avsetninger som gir full dekning for selskapets forsikringstekniske ansvar og annen risiko avledet av dets forsikringsvirksomhet. Selskapet skal til enhver tid minst ha faktiske avsetninger som tilsvarer Finanstilsynets fastlagte minstekrav til premie- og erstatningsavsetning for egen regning (etter fratrukk for avgitt reassurranse) innenfor hver bransjegruppe. Premieavsetningen skal dekke uavløpt risiko på skader som ennå ikke har inntruffet på forsikringsavtaler som er inngått på balansetidspunktet. Selskapets faktiske erstatningsavsetninger for egen regning overstiger minstekravet innenfor alle bransjegrupper. Minstekravene til erstatningsavsetningene er beregnet ved Finanstilsynets modeller og med bruk av selskapsespesifikke parameterestimater.

Selskapets beregninger av de faktiske erstatningsavsetningene baserer seg på data på balansedatoen ved bruk av forskjellige typer statistiske modeller slik som chain-ladder for de korthalede produktområdene, mens det brukes regresjonsmodeller for de langhalede produktområdene. I tillegg tas det hensyn til utvikling i antall skader, gjennomsnittserstatning og porteføljeendringer. For bransjer under avvikling er avsetningene basert på metoder som er vanlig markedspraksis.

Det er ikke foretatt diskontering av erstatningsavsetningene.

Sikkerhetsavsetning skal dekke ekstraordinære fluktusjoner og skal med 99 % sannsynlighet dekke selskapets forsikringstekniske forpliktelser. Selskapets faktiske sikkerhetsavsetning overstiger minstekravet fastlagt av Finanstilsynet.

NOTE 47 – LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG LEDENDE ANSATTE

NOK 1 000	Lønn/ honorar	Bonus ⁶⁾	Annen godt- gjørelse	Periodisert pensjons- kostnad	Lån per 31.12.09 ²⁾	Laveste rentesats i 2009 ³⁾	Høyeste rentesats i 2009 ³⁾	Type lån ⁴⁾	Korteste avdrags- plan ⁵⁾	Lengste avdrags- plan ⁵⁾
KONSERNLEDELSEN										
Eldar Mathisen (til 01.04.09)	2 279	-	154	1 074	-					
Kirsten Idebøen ¹⁾ (fra 25.06.09)	2 568	124	309	311	-					
Torbjørn Martinsen Ole-Wilhelm Meyer (til 15.06.09)	2 568	168	375	363	3 175	2,52 %	2,52 %	Annuitetslån	2023	2023
Aud Lysenstøen (fra 15.06.09)	3 579	96	415	804	-					
Tore Tenold	2 014	241	247	139	1 679	2,52 %	2,52 %	Annuitetslån	2024	2024
Leif Ola Rød	2 065	240	203	626	2 934	2,52 %	2,52 %		2029	2029
Torbjørn Vik	5 692	3 179	44	-	3 175	2,52 %	2,52 %	Flexilån	2019	2024
Thoralf Granerød	1 779	-	161	1 011	2 924	2,52 %	3,76 %	Annuitet/serielån	2014	2024
Sigurd Aune	1 522	88	271	274	6 375	2,52 %	2,85 %	Flexilån		
Sum 2009	1 574	-	55	174	2 181	2,52 %	3,00 %	Annuitetslån	2016	2033
Sum 2008	25 640	4 136	2 234	4 774	22 443					
Sum 2008	14 379	7 497	1 592	6 719	17 822					
Styret										
Terje Vareberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finn Haugan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hans Olav Karde	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Harry Konterud	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knut Oscar Fleten (til 30.04.09)	224	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bjørn Engaas (fra 30.04.09)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bente N. Halvorsen	165	-	-	-	158	3,85 %	3,85 %	Serielån	2025	2025
Knut Bekkevold	180	-	-	-	1 470	2,52 %	2,52 %	Flexilån	-	-
Venche Johnsen	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Steinar Karlsen	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Berge (til 30.04.09)	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Per Gunnar Gulseth (fra 30.06.09)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum 2009	1 184	-	-	-	1 628	-	-	-	-	-
Sum 2008	1 091	-	-	-	168	-	-	-	-	-
Kontrollkomitéen										
Dag Nafstad	203	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knut Ro	145	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ivar Fjærtøft (til 30.04.09)	145	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ivar Listerud (fra 30.04.09)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odd Broshaug	145	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rolf Røkke	145	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum 2009	783	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum 2008	745	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rep.skap 2009	159	-	-	-	22 562	-	-	-	-	-
Rep.skap 2008	151	-	-	-	22 687	-	-	-	-	-

¹⁾ I juni 2009 tiltrådte Kirsten Idebøen som administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen etter å ha vært konstituert i Eldar Mathisens sykefravær

²⁾ Trukket utlån (eksl kontokreditter). Hvis flexilån vises bevilget beløp

³⁾ Hvis flere lån, vises både laveste og høyeste rentesats

⁴⁾ Flexilån rebehandles etter 5 år, oppgis derfor ikke i avdragsplan

⁵⁾ Hvis flere lån, vises både korteste og lengste årstall for avtalt innfrielse

⁶⁾ Bonusbeløpet er utbetalt bonus i regnskapsåret 2009.

Administrerende direktør har rett til pensjon tilsvarende 70 % av årslønn fra fylte 60 år. Rettigheten opptjenes forholdsmessig. Administrerende direktørs lønn og bonus fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering basert på konsernets finansielle resultat, konsernets relative måloppnåelse i forhold til andre sammenlignbare finanskonsern, administrerende direktørs individuelle prestasjoner og markedslønn for lederstillinger på dette nivået. Eventuell bonus fastsettes av styret, og vurdering av utbetaling for et regnskapsår skal gjøres innen utgangen av påfølgende år.

Det foreligger ingen forpliktelser overfor styrets leder til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av vervet. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling, opsjoner og lignende til fordel for leder av styret.

Lån til ansatte ytes av Bank 1 Oslo AS, og sikkerheten tilfredsstiller de krav som stilles i Finansieringsvirksomhetsloven § 2–15. Utlån til ansatte gis til 20 prosent rabatt i forhold til ordinære kundeforhold. De ulike selskapene i konsernet belastes for sin andel av rabatten.

Ansatte i SpareBank 1 Gruppen konsern har totalt kroner 1.153.925.000 i lån til ansattevilkår.

Det gis personalrabatter på lån og enkelte forsikringstjenester. Fordeler som ytes til ledende ansatte og styremedlemmer avviker ikke fra det som gis til øvrige ansatte. Alle utlån til ansatte og styret godkjennes av kontrollkomiteen. Rabattene som gis er ca. 25 prosent på ordinære kundevilkår. SpareBank 1 Livsforsikring AS har ingen rabatter på forsikringer til noen ansatte eller styremedlemmer. Alle forsikringsavtaler er gitt på ordinære kundevilkår. For tre av konsernledelsens medlemmer er det gitt pensjonsavtale som avviker i forhold til den pensjonsordningen som gjelder øvrige ansatte.

SpareBank 1 Gruppen AS har ingen virksomhet utover å forvalte sine interesser i datterselskapene. Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått på forretningsmessige vilkår. Alle konserninterne godtgjørelser som ikke er relatert til salg og porteføljerådgivning, er basert på selvkostprinsippet.

INNSKUDD 2009

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Innskudd per 01.01	759	1 250	18	-	-
Innskudd mottatt i perioden	21 421	2 465	141	-	-
Uttak	20 299	2 336	154	-	-
Innskudd per 31.12.	1 882	1 379	5	-	-
Rentekostnader	41	29	-	-	-
Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS					
Årlig premie	136	197	45	-	-
Erstatninger	37	213	-	-	-

INNSKUDD 2008

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Innskudd per 01.01	625	997	41	-	-
Innskudd mottatt i perioden	25 953	2 018	137	-	-
Uttak	25 805	1 765	160	-	-
Innskudd per 31.12.	773	1 250	18	-	-
Rentekostnader	66	51	1	-	-
Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS					
Årlig premie	122	118	38	-	-
Erstatninger	74	10	14	-	-

KJØP AV TJENESTER NÆRSTÅENDE SELSKAP

	2009	2008
Kjøp av tjenester fra SpareBank 1 Utvikling DA	46 827	55 307
Provisjonskostnad til kontrollerende eierbanker	640 760	684 500

NOTE 48 – PENSJONER

Generell beskrivelse av selskapets pensjonsforpliktelser:

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikrer de fleste av de ansatte en pensjon på 70% av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. I tillegg er det etablert en ordning for kollektiv innskuddspensjon for nyansatte fra 01.01.2005. Fra samme tidspunkt ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket.

I morselskapet er det 109 yrkesaktive og 57 pensjonister som er omfattet av den sikrede yteleseordningen. I konsernet er det 694 yrkesaktive og 550 pensjonister omfattet av den sikrede ytelespensjonsordningen. 119 yrkesaktive i morselskapet og 738 yrkesaktive i konsernet er omfattet av innskuddsordningen.

Ved verdsettelse av pensjonsmidlene og ved måling av påløpte forpliktelser benyttes estimerte verdier. Disse verdiene korrigeres hvert år i samsvar med oppgaver over pensjonsmidlenes flytteverdi fra livselskapet og aktuarmessig beregning av forpliktelsesens størrelse.

Kostnadene er beregnet på forutsetningene for inngående balanse. Per 31.12 er det beregnet en oppdatert netto pensjonsforpliktelse ut fra forutsetningene ved årsslutt. Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik) regnskapsføres i oppstillingen over utvidet resultat. Periodens pensjonskostnad består av periodens pensjonsopptjening og rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse fratrukket forventet avkastning samt periodisert arbeidsgiveravgift. Innbetalt innskuddspensjon kostnadsføres i betalingsåret.

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
Pensjonsforpliktelse i ytelsesbaserte pensjonsordninger				
219 942	182 375	Nåverdi pensjonsforpliktelse 01.01	1 265 002	1 105 713
-	-	Pensjonsforpliktelse tilgang	5 462	-
16 203	19 211	Pensjon opptjent i perioden	50 941	62 083
8 489	8 897	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	50 018	53 588
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-
3 386	17 744	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	-32 286	98 632
-9 655	-8 285	Utbetalte ytelser	-67 099	-55 013
238 365	219 942	Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	1 272 038	1 265 003
198 645	189 297	herav fondsbaserte	1 124 929	1 142 881
39 720	30 645	herav ikke-fondsbaserte	147 209	122 127
Pensjonsmidler				
140 477	134 936	Pensjonsmidler 01.01	845 747	838 876
-	-	Pensjonsmidler tilgang	1 662	-
8 182	7 946	Forventet avkastning i perioden	48 698	48 487
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-
-7 628	-15 158	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	-40 416	-92 357
10 333	15 943	Innbetaling fra arbeidsgiver	50 029	87 021
-3 713	-3 190	Utbetalte ytelser	-37 263	-36 279
147 651	140 477	Pensjonsmidler 31.12	868 457	845 748
Finansiell status 31.12				
238 365	219 942	Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	1 272 038	1 265 003
147 651	140 477	Pensjonsmidler 31.12	868 457	845 748
90 714	79 465	Netto pensjonsforpliktelse 31.12	403 581	419 255
90 714	79 465	Netto pensjonsforpliktelse 31.12 ekskl. arbeidsgiveravgift	403 581	419 255
11 023	6 688	Arbeidsgiveravgift 01.01	59 088	37 852
-	-	Arbeidsgiveravgift tilgang	333	-
2 328	2 661	Arbeidsgiveravgiftkostnad	7 368	9 217
-	-	Netto arbeidsgiveravgift utmelding av medlemmer	-	-
1 553	4 638	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	1 348	26 929
-2 299	-2 964	Utbetalt	-11 265	-14 910
-	-	Andre endringer	-	-
12 604	11 023	Arbeidsgiveravgift 31.12	56 873	59 088
103 318	90 488	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	460 453	478 343
Periodens pensjonskostnad				
16 203	19 211	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	50 941	62 084
8 489	8 897	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	50 018	53 588
-8 181	-7 946	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-48 699	-48 487
16 510	20 162	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravgift	52 260	67 185
2 328	2 656	Periodisert arbeidsgiveravgift	7 367	9 212
18 838	22 818	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	59 628	76 397
11 594	10 995	-herav sikret ytelsepensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	49 918	49 172
7 153	5 932	Innskuddsbasert pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	29 279	23 786
25 991	28 750	Periodens pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet	88 907	100 183
-	-	Avviklingsgevinst som følge av at lønnsveksten opphører inkl. arbeidsgiveravgift	-	-
-	-	Avviklingsgevinst ved avslutning av pensjonsopptjening (utsedelse av fripoliser)	-	-
25 991	28 750	Sum pensjonskostnader innskudd og ytelse inklusive avviklingsgevinster	88 907	100 183
20 403	29 734	Estimert pensjonskostnad ytelse og innskudd for 2009 inkl. arbeidsgiveravgift:	81 895	101 020
61 681	60 879	Pensjonsgrunnlag	333 172	322 355
Aktuarielle gevinster og tap (estimaterendringer)				
-9 048	-27 030	Periodens aktuarielle gevinster og (-tap) innregnet i egenkapital etter skatt	-6 824	-155 490
-68 007	-58 959	Kumulative aktuarielle gevinster og (-tap) innregnet i egenkapital etter skatt	-347 098	-340 274
Sammensetning av pensjonsmidler				
21,20 %	23,00 %	Bygning og fast eiendom	21,20 %	23,00 %
27,10 %	30,00 %	Investeringer som holdes til forfall	27,10 %	30,00 %
13,80 %	12,00 %	Aksjer og andeler	13,80 %	12,00 %
36,20 %	30,00 %	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	36,20 %	30,00 %
1,70 %	5,00 %	Andre eiendeler	1,70 %	5,00 %
100,00 %	100,00 %	Sum pensjonsmidler	100,00 %	100,00 %
8 182	7 946	Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	48 698	48 487

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008		2009	2008
		Forutsetninger		
4,40 %	3,80 %	Diskonteringsrente	4,40 %	3,80 %
5,80 %	5,80 %	Forventet avkastning på midlene	5,80 %	5,80 %
4,50 %	4,00 %	Frømtidig lønnsutvikling	4,50 %	4,00 %
4,25 %	3,75 %	G-regulering	4,25 %	3,75 %
2,50 %	1,50 %	Pensjonsregulering	2,50 %	1,50 %
14,10 %	14,10 %	Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
4% og 2%	4% og 2%	Frivillig avgang	4% og 2%	4% og 2%
40,0 %	40,0 %	Forventet AFP-uttak fra 62 år	40,0 %	40,0 %
		Demografiske forutsetninger:		
K2005	K2005	Dødelighet	K2005	K2005
IR2003	IR2003	Uførhet	IR2003	IR2003

Utviklingen de siste fem år i den ytelsesbaserte pensjonsordningen for konsernet

2009	2008	NOK 1 000	2009	2008	2007	2006	2005
238 365	219 942	Nåverdi pensjonsforpliktelse 31.12	1 272 038	1 265 003	1 105 713	1 077 832	1 339 512
147 651	140 477	Pensjonsmidler 31.12	868 457	845 748	838 876	786 711	780 480
90 714	79 465	Underskudd	403 581	419 255	266 837	291 121	559 032
		Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	-32 286	98 632	-5 277	-287 402	147 891
3 389	17 744	Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-40 416	-92 357	7 738	-49 052	60 648
-7 628	-15 158						

NOTE 49 – ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK

	Ansatte 31.12.2009	Årsverk 31.12.2009	Gjennomsn. ant. ansatte i 2009	Gjennomsn. ant. årsverk i 2009	Ansatte 31.12.2008	Årsverk 31.12.2008	Gjennomsn. ant. ansatte i 2008	Gjennomsn. ant. årsverk i 2008
SpareBank 1								
Gruppen AS	217	212	213	207	206	201	204	197
SpareBank 1								
Livsforsikring AS	251	245	270	262	283	274	261	261
SpareBank 1								
Skadeforsikring AS	386	378	394	384	390	379	373	373
Bank 1 Oslo AS	272	266	273	268	275	268	260	260
ODIN Forvaltning AS	50	50	51	50	53	52	52	52
SpareBank 1								
Medlemskort AS	9	9	9	9	8	8	8	7
EiendomsMegler 1								
Oslo Akershus AS*	94	90	94	90	82	80	86	84
Actor								
Fordringsforvaltning AS	50	49	50	49	42	36	35	37
SpareBank 1 Gruppen								
Finans Holding AS	-	-	-	-	-	-	-	-
Actor Portefølje AS	1	1	1	1	-	-	-	-
Actor Verdigjenvinning AS	8	7	8	6	-	-	-	-
SpareBank 1 Factoring AS	41	39	20	19	-	-	-	-
Argo Securities AS	66	66	53	53	41	41	41	41
Sum	1 445	1 411	1 436	1 398	1 380	1 340	1 320	1 313

* Tallene inkluderer EiendomsMegler 1 Oslo, EiendomsMegler 1 Oslo Vest og EiendomsMegler 1 Jessheim.

NOTE 50 – SKATT

Sammenheng mellom resultat før skattekostnad og skattegrunnlag

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
132 978	1 059 815	Resultat før skattekostnad	1 193 663	-731 557
29 346	21 161	Endring i midlertidige forskjeller	36 073	-125 687
-235 181	-1 172 172	Permanente forskjeller	116 600	933 224
504 239	691 065	Mottatt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
-	-	Andre forsikringstekniske avsetninger	-97 097	-
-16 243	-384 347	Avregnet fremførbart underskudd	-757 620	-384 347
-2 044	54	Korreksjon tidligere år	-140 164	13 452
413 095	215 576	Grunnlag for betalbar skatt i resultat	351 455	-294 915
-413 095	-215 576	Avgitt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
-	-	Grunnlag for betalbar skatt i balansen	351 455	-294 915
-	-	Betalbar skatt	137 653	154 344
-3 669	91 184	Endring i utsatt skattefordel	149 064	107 723
115 666	60 361	Skatteandel avgitt konsernbidrag	-	-193 498
215	-	For lite/mye avsatt skatt tidligere år	17 677	-1 800
3 519	10 512	Øvrige skatteeffekter netto	-10 374	59 414
115 731	162 057	Skattekostnad	294 020	126 183
115 731	162 057	Skatt før andre resultatkomponenter	294 020	126 183
-3 519	-10 512	Skatt på andre resultatkomponenter	-2 436	-65 237
112 212	151 545	Skattekostnad inkludert andre resultatkomponenter	291 584	60 946
Midlertidige forskjeller per 31.12.				
-	-	Anleggsmidler	150 779	181 213
-	-	Verdipapirer	171 651	12 807
-	-	Andeler i deltagerlignende selskap	269 435	246 216
-	-	Gevinst og tapskonto	2 918	3 532
-	-	Obligasjonsinnlån	-	127 157
-	-	Forsikringsmessige avsetninger som er egenkapital	1 487 403	1 384 058
-	-	Øvrige endringer	8 659	7 615
-	-	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	2 090 845	1 962 598
-160 942	-132 009	Anleggsmidler	-169 337	-140 104
-	-	Verdipapirer	-265 105	-198 757
-	-	Fordringer	-52	-76
-	-	Avsetninger	-22 894	-7 331
-128 152	-127 740	Pensjonsforpliktelse	-484 883	-510 337
-	-	Øvrige endringer	-3 499	494 354
-289 094	-259 749	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-945 770	-362 251
-74 953	-91 196	Fremførbart skattemessig underskudd og ubenyttet godtgjørelse	-589 206	-1 893 807
-364 047	-350 945	Grunnlag utsatt skatt / skattefordel	555 869	-293 460
-101 933	-98 265	Utsatt skattefordel	-	-403 392
-	-	Utsatt skatt	155 643	321 223
-	-	Ikke balanseført utsatt skattefordel	-	-584
-101 933	-98 265	Netto utsatt skattefordel	155 643	-82 753
Avstemming av skattekostnad:				
37 234	296 748	28 % av resultat før skatt	294 597	-204 903
-65 851	-328 208	Permanente forskjeller (28 %)	30 432	264 752
-	-	Resultat fra datterselskaper	143 264	-3 449
141 187	193 498	Skatt av avgitt konsernbidrag	-141 187	-
-358	19	Korreksjon tidligere år	-5 557	43 315
3 519	-	Føring direkte mot egenkapitalen	5 314	1 302
-	-	Endring utnyttelse av fremførbart utbyttegodtgjørelse	-32 843	25 166
115 731	162 057	Beregnet skattekostnad	294 020	126 183

Utsatt skattefordel i morselskapet er ført opp i balansen da våre fremskrivninger av resultater fra våre datterselskaper tilsier at våre skatteposisjoner vil bli utnyttet i et 3-5 års perspektiv.

NOTE 51 – ANDRE FORPLIKTELSER

Morselskapet			Konsernet	
2009	2008	NOK 1 000	2009	2008
96 164	75 609	Leverandørgjeld	121 309	88 176
8 449	7 802	Forskuddstrekk	59 939	51 414
1 172	1 544	Offentlige avgifter	34 164	34 896
21 712	18 463	Skyldig lønn og feriepenger	133 419	120 405
25 885	10 271	Øvrige påløpte kostnader	146 375	85 153
-	-	Provisjonsgjeld	83 322	61 270
-	-	Margintrekk og annen mellomregning med kunder	79 160	-
413 095	218 566	Avsatt konsernbidrag	-	-
-	-	Yrkesskadeerstatning til RTV	56 264	57 689
-	-	Premiedepot	128 995	116 640
11 528	10 370	Annen gjeld	161 154	166 838
578 005	342 625	Sum andre forpliktelser	1 004 101	782 480

NOTE 52 – OPPKJØP AV VIRKSOMHETER

SpareBank 1 Gruppen Finans Holdning AS inngikk avtale om kjøp av SpareBank 1 Factoring AS med regnskapsmessig virkning fra 1.april 2009.

Det er foretatt en foreløpig oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 som legges til grunn for årsregnskapet per 31.12.2009. Virkelig verdi av identifiserte netto eiendeler inklusive goodwill er 90,2 millioner kroner.

Det vil antakelig ligge verdier i humankapitalen som selskapet har kjøpt. En forretningsorganisasjon er ikke en identifiserbar eiendel etter IAS 38 og kan dermed ikke oppføres som det. Dette kommer tydelig frem i kommentarene om start-up costs i IAS 38 paragraf 69. Det er også en langvarig og entydig praksis på at de verdiene som ligger i en etablert organisasjon regnes som goodwill i en virksomhetssammenslutning. I vår foreløpige oppkjøpsanalyse har vi ikke kunnet henføre merverdier til identifiserbare eiender på en pålitelig måte. Vi har derfor så langt konkludert med at alt henføres til goodwill. Det vil bli foretatt en ny vurdering i 1Q, som er innenfor 12 måneders fristen etter overtakelses-tidspunktet, jf. IFRS 3 paragraf 62.

NOK 1 000

Kjøpesum	-	90 245
Bokført egenkapital kjøpstidspunktet	80 000	-
SpareBank 1 Gruppen AS sin andel på 100%	-	80 000
Goodwill i konsern ved oppkjøp	-	10 245

NOTE 53 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN, TVISTESAKER

Uavklart skattesak i tilknyttet selskap

I juni 1999 betalte SpareBank 1 Gruppen AS 175 millioner kroner for 51 prosent av aksjene i First Securities AS, mens 51 prosent av bokført egenkapital i First Securities AS på oppkjøpstidspunktet var 25,5 millioner kroner. Goodwill for aksjeposten ble således 149,5 millioner kroner. Oslo ligningskontor har tidligere truffet vedtak om at kjøpesummen for aksjene i First Securities AS er å anse som lønnsinntekt for selgende aksjonærer, hvilket også utløste arbeidsgiveravgift som ligningskontoret holdt First Securities AS ansvarlig for. I forbindelse med salget av aksjer i First Securities AS til FöreningsSparbanken i 2002 påtok SpareBank 1 Gruppen AS seg ansvaret for denne arbeidsgiveravgiften. SpareBank 1 Gruppen AS måtte innbetale 53,4 millioner kroner i arbeidsgiveravgift, uavhengig av at vedtaket var påklaget.

Den videre forvaltningsmessige behandling har ført til ulike vedtak. Siste organ som har behandlet saken er Riksskattenemnda, som den 8. desember 2006 vedtok (under dissens 3-2) at arbeidsgiveravgiften skulle fastsettes til 2/3-deler av Oslo ligningskontors opprinnelige vedtak. Saken er brakt inn for Oslo tingrett, og Borgarting lagmannsrett avsa dom 2. desember 2009. Lagmannsretten kom under dissens til at vedtaket om ileggelse av arbeidsgiveravgift for First Securities AS ble opprettholdt. Dommen er påanket til Høyesterett.

Tvistesaker

Per 31.12.09 er konsernet SpareBank 1 Gruppen AS part i 25 tvistemål for domstolene. I alt 24 av disse sakene gjelder tvister med forsikringstagere og andre forsikringsselskap knyttet til erstatningsoppgjør i forsikringsforhold. Disse sakene avsettes det løpende for i forsikringsselskapenes regnskaper, og utfallet av disse sakene er av uvesentlig betydning for konsernet økonomiske stilling. I tillegg kommer en mindre arbeidsrettssak mellom EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS og en ansatt i selskapet.

NOTE 54 – KONSERN UTEN BANK 1 OSLO AS

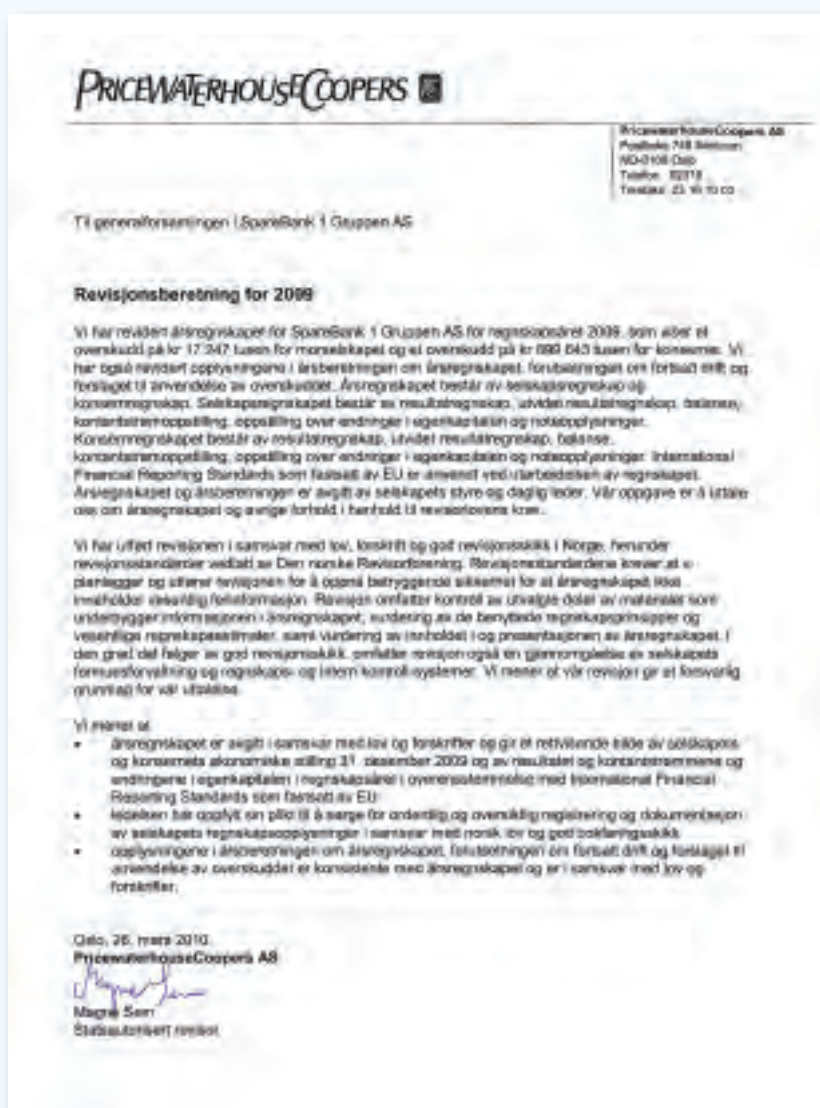
Resultat

NOK 1 000	2009
Brutto premieinntekter forsikring	7 556 607
- avgitt reassurans	488 185
Netto premieinntekter forsikring	7 068 422
Renteinntekter	46 334
Rentekostnader	84 515
Netto renteinntekter	-38 181
Provisjonsinntekter	600 373
Provisjonskostnader	791 547
Netto provisjonsinntekter	-191 174
Netto inntekter fra finansielle eiendeler til virkelig verdi	2 209 864
Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	42 707
Netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	3 362
Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	271 779
Netto inntekter investeringseiendommer	299 681
Utbytte og konsernbidrag fra datterselskaper	11 543
Andre inntekter	322 566
Sum inntekter	10 000 569
Forsikringsytelser og erstatninger	7 013 788
Reassurandørens andel av erstatninger	-331 006
Til/(fra) kursreguleringsfond i livsforsikring	327 145
Midler tilført forsikringskunder i livsforsikring	170 766
Avsetning til tilleggsavsetninger	127 918
Tap på utlån, garantier mv	-
Driftskostnader	1 552 040
Avskrivninger og nedskrivninger	118 845
Andre kostnader	11 226
Sum kostnader	8 990 722
Driftsresultat	1 009 847
Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	-2 767
Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad	1 007 080
Skattekostnad	271 998
Årsresultat etter skatt	735 082
Årsresultatet tilordnes:	
Majoritetens andel av resultatet	744 554
Minoritetens andel av resultatet	-9 472
Resultat per aksje i hele kroner	412
Utvannet resultat per aksje i hele kroner	418

Balanse

NOK 1 000	2009
EIENDELER	
Eiendel ved utsatt skatt	-29 679
Goodwill	738 750
Andre immaterielle eiendeler	59 415
Investering i datterselskaper	-
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert selskap	16 861
Eiendom, anlegg og utstyr	523 795
Fordring på reassurandør	1 150 842
Fordring på forsikringstaker	1 108 015
Andre eiendeler	423 013
Investeringseiendommer	4 583 273
Obligasjoner holdt til forfall	5 020 382
Obligasjoner til amortisert kost	764 626
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	24 184
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	457 940
Verdipapirer til virkelig verdi	20 530 618
Finansielle derivater	23 772
Bankinnskudd og kontanter	1 051 251
SUM EIENDELER	36 447 058
EGENKAPITAL OG GJELD	
Innskutt egenkapital	2 609 496
Vedtatt innskutt egenkapital, ikke registrert	-
Opptjent egenkapital	1 458 359
Verdireguleringsfond	65 221
Minoritetsinteresser	30 300
Sum egenkapital	4 163 376
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1 118 000
Kursreguleringsfond	327 145
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	20 843 433
Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	6 821 960
Netto pensjonsforpliktelser	359 165
Forpliktelse ved utsatt skatt	155 258
Betalbar skatt	109 797
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	500 000
Gjeld vedrørende gjenforsikring	95 123
Finansielle derivater	165 427
Andre forpliktelser	869 889
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	918 485
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	36 447 058

Revisjonsberetning

Kontrollkomitéens uttalelse til årsoppgjøret for 2009

Komiteén skal gi uttalelse til representantskapet og generalforsamlingen om årsoppgjøret og tilrå om resultatregnskapet og balansen bør fastsettes som foretakets regnskap. Kontrollkomiteén har utført det verv som pålegges den etter lov og forskrift, samt instruks fastsatt av representantskapet. Kontrollkomiteén har gjennomgått styrets forslag til årsoppgjør for 2009 og revisors beretning. Kontrollkomiteén har også gått gjennom datterselskapenes regnskaper og konsernregnskapet.

Med henvisning til revisors beretning anbefaler kontrollkomiteén at det fremlagte årsoppgjør fastsettes som

SpareBank 1 Gruppens AS' årsoppgjør for 2009.

Oslo, 16. april 2009

Dag Nafstad
(leder)

Knut Ro

Ivar Fjærtøft

Rolf Røkke

Odd Broshaug

PROFORMA REGNSKAP FOR SPAREBANK 1-ALLIANSEN

Nedenstående regnskap er en sammenslåing av regnskapene til eierbankene, BN Bank ASA, SpareBank 1 Gruppen, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Det er ikke foretatt eliminering for krysseie mv. utover eliminering av bokført verdi av bankenes eierandeler i SpareBank 1 Gruppen, BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Inntekter fra eierinteresser i nevnte selskaper er eliminert sammen med de viktigste konserninterne transaksjoner.

Regnskapet er således ikke et fullverdig konsernregnskap, satt opp etter god regnskapsskikk.

RESULTATREGNSKAP

MNOK	2009	2008
Renteinntekter og lignende inntekter	23 190	28 193
Rentekostnader og lignende kostnader	-15 475	-20 632
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	7 715	7 561
Utbytte og andre inntekter fra verdipapirer med variabel avkastning	1 180	1 155
Inntekter fra banktjenester	3 325	2 891
Kostnader ved banktjenester	-659	-723
Netto gevinster/tap på verdipapir og valuta	2 890	-3 537
Andre driftsinntekter	8 669	8 742
Resultat før driftskostnader	23 120	16 089
Lønn og generelle administrasjonskostnader	-6 689	-5 982
Avskrivninger	-263	-749
Andre driftskostnader	-1 059	-964
Andre kostnader	-7 952	-4 423
Resultat før tap	7 157	3 971
Tap på utlån, garantier mv	-1 435	-1 288
Gevinst/tap på eiendeler som holdes på lang sikt	23	-32
Resultat før ekstraordinære poster og skatt	5 745	2 651
Skatt, ekstraordinære poster og minoritetsinteresser	-1 493	-844
Resultat etter skatt	4 252	1 807

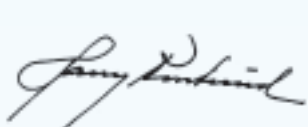
BALANSE

MNOK	2009	2008
Kontanter og fordringer på sentralbanker	9 753	21 273
Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner	33 712	33 241
Utlån til kunder	441 812	422 748
Verdipapirer	116 708	78 502
Varige driftsmidler	2 104	2 109
Andre eiendeler, inkl. overtatte eiendeler og eierinteresser i tilknyttede selskap	11 800	22 347
Forskuddsbetalinger og opptjente ikke forfalte inntekter	494	572
Sum eiendeler	616 383	580 792
Gjeld til kredittinstitusjoner	79 285	49 945
Innskudd fra og gjeld til kunder	225 950	236 176
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	218 183	209 683
Annen gjeld	14 494	15 634
Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	388	393
Avsetninger til forpliktelser og kostnader	28 702	26 171
Ansvarlig lånekapital	14 219	12 552
Sum gjeld	581 221	550 554
Minoritetsinteresser	77	98
Egenkapital, inkl. periodens resultat	35 085	30 139
Sum gjeld og egenkapital	616 383	580 792
Antall årsverk	6 327	6 293

Erklæring fra styret og administrerende direktør i henhold til verdipapirhandelslovens § 5-5

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2009 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet SpareBank 1 Gruppens eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet. Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, samt de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor.

Oslo, 23. mars 2010

Harry Konterud
STYRETS LEDER

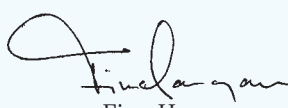
Bjørn Engås

Hans Olav Karde

Terje Vareberg

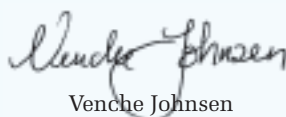
Finn Haugan

Bente N. Halvorsen

Knut Bekkevold

Venche Johnsen

Kirsten Idebøen

ADM. DIREKTØR

Generell informasjon

SpareBank 1 Gruppen konsern bestod 31.12.2009 av morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS samt de heleide datterselskapene; ODIN Forvaltning AS, Bank 1 Oslo AS inklusivt det heleide datterselskapet EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, SpareBank 1 Medlemskort AS, Sparebankutvikling AS og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS samt Argo Securities AS med en eierandel på 73,25%. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS ble i 2009 etablert som et nytt underkonsern med de heleide datterselskapene Actor Fordringsforvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS og Actor Portefølje AS med det heleide datterselskapet Actor Verdigjenvinning AS. Aksjene i SpareBank 1 Factoring AS ble ervervet med regnskapsmessig virkning fra 1. april 2009. SpareBank 1 Gruppen AS' eierandel i Bank 1 Oslo AS ble med virkning fra 01.01.2010 solgt til SpareBank 1 bankene (90%) og LO (10%).

SpareBank 1 Boligkreditt AS eies av Bank 1 Oslo AS

med 2,81 %, og inkluderes i konsernet som et tilknyttet selskap (TS) etter egenkapitalmetoden. Allianse-samarbeidet SpareBank 1 DA behandles også etter egenkapitalmetoden, og konsernets eierandel er på 17,74%. I 2009 solgte SpareBank 1 Gruppen AS sin eierandel på 24,50 % i First Securities AS med virkning fra 30.06.2009.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø.

Konsernets hovedvirksomhet er salg av liv- og skadeforsikringsprodukter, fondsforvaltning og bankvirksomhet. Konsernets primærmarked er Norge.

Konsernregnskapet er endelig godkjent av generalforsamlingen og representantskapet den 30. april 2010. Generalforsamlingen er konsernets øverste organ.